

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI

PEDAGOGICKÁ FAKULTA

Katedra českého jazyka a literatury

Diplomová práce

Bc. Jana Vacková

Analýza a interpretace vybraných beletristických textů současné literatury pro
děti a mládež z nakladatelství YA čtu

Vedoucí práce: Mgr. Jana Sladová, Ph.D.

Olomouc 2026

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci vypracovala samostatně a použila uvedené bibliografické a elektronické zdroje.

V Olomouci

Podpis

Poděkování

Chtěla bych velmi poděkovat Mgr. Janě Sladové, Ph. D., za odborné vedení mé práce a poskytování cenných rad k diplomové práci.

OBSAH

Úvod	5
1 Nakladatelství YA čtu a jeho místo v současné young adult literatuře.....	6
2 Analýza a interpretace vybraných knih z nakladatelství YA čtu	14
2.1 Sára Topinková – Stačí mávnout křídly	14
2.2 Alespoň prozatím – Amélie Salingerová.....	34
2.3 Věk přízraků – Lenka Poláčková.....	58
Závěr.....	75
Zdroje	77

Úvod

Současná young adult literatura představuje jeden z nejdynamičtější se rozvíjejících segmentů knižního trhu. Literatura určená dospívajícím čtenářům se v posledních letech výrazně proměňuje nejen tematicky, ale také způsobem distribuce, marketingu a komunikace se čtenářskou komunitou. Významnou roli v tomto procesu hrají sociální sítě, digitální prostředí a online čtenářské komunity, které zásadně ovlivňují popularitu jednotlivých titulů i fungování současných nakladatelství.

Český knižní trh prošel po roce 2020 výraznými změnami souvisejícími s pandemií covidu-19, což zahrnovalo digitalizaci trhu a proměnu čtenářských návyků. Vedle velkých nakladatelských domů se začala výrazněji prosazovat také menší nezávislá nakladatelství zaměřená na konkrétní cílové skupiny a žánry. Jedním z nich je i nakladatelství YA čtu, které vzniklo z online čtenářské komunity a postupně etablovalo jako významný prostor pro současnou původní českou young adult tvorbu.

Cílem této diplomové práce je analyzovat a interpretovat tři vybraná díla z tohoto nakladatelství, která zde vyšla mezi prvními a která mají určité společné rysy, ale zároveň se i v mnohém výrazně liší. Interpretace a analýza děl bude probíhat v několika rovinách a to obsahové, kompoziční, významové, jazykové a stylistické, žánrové a intertextuální.

1 Nakladatelství YA čtu a jeho místo v současné young adult literatuře

Nakladatelství představují významnou součást literárního a kulturního systému, protože zajišťují vznik, výrobu, distribuci a propagaci knih. Jejich činnost nespočívá pouze v technickém vydávání publikací, ale zahrnuje také výběr rukopisů, redakční práci, grafickou úpravu, marketing i komunikaci se čtenářskou veřejností. Nakladatelství tak fungují jako prostředníci mezi autorem a čtenářem a výrazně ovlivňují podobu literárního trhu i čtenářské kultury.

Nakladatelství nelze chápat pouze jako technického producenta knih, ale především jako instituci podílející se na kulturním životě společnosti a na utváření vztahu mezi autorem, nakladatelem a čtenářem.¹ Jejich činnost je proto zároveň kulturním posláním, profesní službou i ekonomickou aktivitou, jejíž význam vychází z historické role knihy a knižní kultury. Vydávání knih představovalo již od počátků nejen technickou, ale i kulturní a ekonomickou činnost vyžadující organizaci, finanční zázemí a promyšlený výběr publikovaných textů.²

Základní funkcí nakladatelství je zajištění celého procesu vzniku knihy – od získání rukopisu přes redakční a grafické zpracování až po tisk distribuci a propagaci. Moderní nakladatelství zároveň stále více pracují s marketingovou komunikací a budováním vztahu mezi knihou a čtenářem. Současná nakladatelství již nevystupují pouze jako výrobci knih, ale využívají i jiných propagačních cest zejména prostřednictvím médií, sociálních sítí a cílené komunikace s konkrétními skupinami čtenářů.³

Vývoj českých nakladatelství je úzce propojen s proměnami knižní kultury, literární produkce i společenských podmínek a se změnami politického a ekonomického systému napříč staletími.

Za jeden z prvních vrcholů českého nakladatelského podnikání je považována činnost Jiříka Melantricha z Aventina, jehož podnik bývá označován za první český nakladatelský dům.⁴ V období Národního obrození byla vydavatelská činnost spojena především s podporou českého jazyka a kultury. Knihy často vycházely vlastním nákladem autorů nebo díky podpoře

¹ HALADA, Jan. *Encyklopedie českých nakladatelství 1949-2006*. Praha: Libri, 2007. 7 s. ISBN 978-80-7277-165-3.

² BOHATCOVÁ, Mirjam. *Česká kniha v proměnách staletí*. Praha: Panorama, 1990. 214 s. ISBN neuvedeno.

³ MÜLLEROVÁ, Lenka. *Knižní marketing*. Günther. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2012. 84-86 s. ISBN 978-80-244-3357-8

⁴ BOHATCOVÁ, Mirjam. *Česká kniha v proměnách staletí*. Praha: Panorama, 1990. 214 s. ISBN neuvedeno.

mecenášů, významnou roli hráli také tiskaři propojení s knihkupectvími. Zásadní význam mělo založení Matice české roku 1831, která vytvořila institucionální základ pro systematickou podporu české literatury.⁵

Ve druhé polovině 19. století dochází k profesionalizaci nakladatelství jako samostatných podnikatelských subjektů. Významnými osobnostmi byli například Ignác Leopold Kober nebo Jan Otto, jehož nakladatelství vydalo rozsáhlý *Ottův slovník naučný* a významně přispěl k rozvoji české knižní kultury.⁶

Po roce 1949 byla dlouhá tradice soukromých nakladatelů násilně přerušena centralizací knižního trhu a podřízena nakladatelství státní moci.⁷ Vznikl systém státních a resortních nakladatelství s jednotnou ediční politikou, který výrazně omezoval rozmanitost předchozího prostředí. Přesto i v podmínkách státního socialismu vznikaly kvalitní ediční řady, rozvíjela se redakční práce a vysoké úrovně dosahovala zejména oblast dětské knihy a výtvarného zpracování.

Zásadní proměnu přinesl listopad 1989, kdy došlo k rychlé liberalizaci knižního trhu a vzniku velkého množství nových nakladatelství. Tento vývoj je popisován i jako období „eruptivní plurality“, tedy náhlý nárůst různorodosti v nakladatelském prostředí, během něhož se tato sféra otevřela novým subjektům, žánrům i podnikatelským strategiím.⁸ Vedle velkých nakladatelských domů začala vznikat menší soukromá a rodinná nakladatelství, která se často specializovala na konkrétní segment trhu. Současně však začala čelit problémům spojeným s konkurencí, distribucí, přesycením trhu a ekonomickou nejistotou.⁹

Současný český nakladatelský trh je charakteristický vysokou produkcí titulů, silnou konkurencí, rostoucím významem digitálního prostředí a zároveň ekonomickou nejistotou způsobenou rostoucími náklady na výrobu knih. Po roce 2020 byl knižní sektor výrazně

⁵ BOHATCOVÁ, Mirjam. *Česká kniha v proměnách staletí*. Praha: Panorama, 1990. 350-359 s. ISBN neuvedeno.

⁶ BOHATCOVÁ, Mirjam. *Česká kniha v proměnách staletí*. Praha: Panorama, 1990. 385-387 s. ISBN neuvedeno.

⁷ HALADA, Jan. *Encyklopedie českých nakladatelství 1949-2006*. Praha: Libri, 2007. 7-8 s. ISBN 978-80-7277-165-3.

⁸ HALADA, Jan. *Encyklopedie českých nakladatelství 1949-2006*. Praha: Libri, 2007. 11-14 s. ISBN 978-80-7277-165-3.

⁹ HALADA, Jan. *Encyklopedie českých nakladatelství 1949-2006*. Praha: Libri, 2007. 16-17 s. ISBN 978-80-7277-165-3.

ovlivněn pandemií ovidu-19, která urychlila digitalizaci trhu a proměnila způsoby distribuce i propagace knih.¹⁰

Významným rysem současného trhu je přesun části prodeje do online prostředí. Uzavření kamenných knihkupectví během pandemie vedlo k posílení e-shopů a digitálního marketingu. Nakladatelství začala více využívat sociální sítě, online kampaně a přímou komunikaci se čtenáři. Marketing knih se stále více orientuje na budování vztahu se čtenářem a cílenou propagaci konkrétních titulů či autorů.¹¹

Současně dochází ke změnám čtenářských návyků. Pandemie u části obyvatel zvýšila intenzitu četby, protože literatura představovala formu relaxace a úniku od nejisté reality.¹² Internet a sociální sítě výrazně ovlivňují způsob výběru knih i fungování čtenářských komunit, což přispívá k dlouhodobé proměně čtenářství v digitálním věku.¹³

Český knižní trh si navzdory ekonomickým problémům udržuje vysokou produkci. Podle aktuální *Zprávy o českém knižním trhu 2024/2025* dosáhl objem trhu v roce 2024 přibližně 8,2 miliardy korun. Růst trhu byl však ovlivněn především zavedením nulové HDP na knihy, protože bez tohoto opatření by trh reálně klesal. Zároveň dlouhodobě klesá počet vydávaných titulů i průměrné náklady knih. V roce 2023 bylo vydáno přibližně 13 tisíc titulů, což představovalo pokles oproti předchozím letům.

Na trhu dominují velké nakladatelské skupiny, zejména Albatros Media, Euromedia Group nebo Grada Publishing, vedle nichž působí i řada menších nezávislých nakladatelství zaměřených na specifické žánry a cílové skupiny. Podle statistik patří mezi největší vydavatele právě Albatros Media a Euromedia Group, které každoročně vydávají stovky titulů.

Významným trendem současnosti je také růst digitálních formátů. E-knihy a audioknihy zaznamenávají každoročně výrazný nárůst prodeje, zatímco trh tištěných knih stagnuje nebo

¹⁰ HALADA, Jan; PRÁZOVÁ, Irena; TURKOVÁ, Kateřina a FEJFAROVÁ, Adéla. *Čtenáři, autoři, nakladatelé a knihkupci v době covidové a postcovidové: obavy a naděje, aneb, boj o přežití*. Praha: Univerzita Karlova, nakladatelství Karolinum, 2024. 15-22 s. ISBN 978-80-246-5795-0.

¹¹¹ MÜLLEROVÁ, Lenka. *Knižní marketing*. Günther. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2012. 42-52 s. ISBN 978-80-244-3357-8

¹² FRIEDLANDEROVÁ, Hana; RICHTER, Vít a TRÁVNÍČEK, Jiří. *Covidočtení: co s našim čtenářstvím udělala pandemie*. Brno: Host, 2022. 15-18 s. ISBN 978-80-275-1095-5.

¹³ TRÁVNÍČEK, Jiří. *Čtenáři a internauti. Obyvatelé České republiky a jejich vztah ke čtení.(2010)* Brno, Host, 2010. 89-96 s. ISBN 978-80-7294-515-3.

mírně klesá. Současne roste vliv sociálních sítí a komunitních platforem, například BookToku, které výrazně ovlivňují popularitu zejména young adult literatury.¹⁴

Současný stav českých nakladatelství tak charakterizuje kombinace ekonomické nejistoty, vysoké konkurence a zároveň schopnosti rychle reagovat na proměny trhu. Nakladatelství se stále více orientují na digitální marketing, online distribuci a čtenářsky atraktivní žánry, mezi nimiž významné místo zaujímá literatura pro děti a mládež a young adult literatura.

Young adult literatura představuje specifickou oblast literatury určenou především dospívajícím čtenářům, nejčastěji ve věku 12 až 18 let. Nejde o samostatný literární žánr, ale spíše o věkovou a marketingovou kategorii, která zahrnuje různé žánrové podoby – fantasy, dystopie, realistické romány, romance či thrillery. Typickým znakem YA literatury je tematizace dospívání, hledání identity, mezilidských vztahů nebo konfliktů mezi světem dětí a dospělých. Hlavní hrdinové bývají věkově blízcí čtenářům a procházejí procesem osobního zrání.

Tato literatura úzce navazuje na literaturu pro děti a mládež, jejímž základním určujícím faktorem je adresát, tedy dítě či dospívající čtenář. Literatura pro mládež přitom neplní pouze funkci zábavnou, ale také poznávací, formativní a fantazijní. Současná YA literatura na tuto tradici navazuje, avšak výrazně více klade důraz na psychologickou autenticitu postav, emocionalitu a otevřené zpracování témat, jako je duševní zdraví, sociální izolace, sebepřijetí nebo partnerské vztahy.¹⁵

Specifickým rysem současné young adult literatury je její silná vazba na aktuální společenská témata i digitální prostředí. Popularita knih je dnes výrazně ovlivňována sociálními sítěmi a online čtenářskými komunitami. Tento druh literatury dokáže oslovovat nejen dospívající, ale i dospělé čtenáře díky univerzálním tématům identity, vztahů a hledání vlastního místa ve společnosti.¹⁶

Proměny young adult literatury souvisejí také se změnami čtenářských návyků. Současná mladá generace vyrůstá v prostředí mediální plurality, kde čtení představuje pouze

¹⁴ VOPĚNKA, Martin, ed. *Zpráva o českém knižním trhu 2024/2025*. Praha: Svaz českých knihkupců a nakladatelů, 2025. [cit. 2026-04-06]. Dostupné z:

[https://www.sckn.cz/file/wysiwyg/files/Zprava_o_ceskem_kniznim_trhu_2024_25\(1\).pdf](https://www.sckn.cz/file/wysiwyg/files/Zprava_o_ceskem_kniznim_trhu_2024_25(1).pdf)

¹⁵ ČENKOVÁ, Jana a kol. *Vývoj literatury pro děti a mládež*. PORTÁL s. r. o, 2006. 11-12 s. ISBN 9788073670955.

¹⁶ PŘÍKASKÁ, Adéla. *Young adult literatura je most mezi generacemi*. Online. Generace 20. 2024. [cit. 2026-04-14]. Dostupné z: <https://generace20.vosp.cz/young-adult-literatura-je-most-mezi-generacemi/>.

jednu z mnoha forem trávení volného času.¹⁷ YA literatura proto často pracuje s dynamickým vyprávěním, výraznou emocionalitou a čtivostí. Důležitou roli zde hraje i marketing a online propagace knih. Nakladatelství dnes aktivně vytvářejí „život knihy“ prostřednictvím sociálních sítí a cílené komunikace se čtenáři.¹⁸

V českém prostředí se young adult literatura výrazněji rozvíjí zejména po roce 2010 jako součást širší literatury pro děti a mládež. Současná česká YA tvorba často propojuje realistická témata s fantastickými prvky a soustředí se na psychologii dospívajících postav. Klíčovou roli přitom hraje také online prostředí a komunitní sdílení čtenářských zkušeností, které zásadně ovlivňuje popularitu jednotlivých titulů i fungování současného knižního trhu. Zároveň však překračuje tradiční pojetí literatury pro mládež. Není zaměřena pouze na výchovnou či didaktickou funkci, ale stále více zdůrazňuje psychologickou autenticitu, subjektivní prožívání, emocionalitu a problémy spojené s hledáním identity. V tomto smyslu navazuje na funkce literatury pro mládež, které jsou poznávací, relaxační, didaktické a fantazijní, ale rozvíjí je v souladu s aktuálními tématy současné společnosti.¹⁹

Vývoj české YA literatury souvisí také s proměnou čtenářské kultury po roce 1989. Nejmladší generace čtenářů vyrůstá ve velmi různorodém prostředí, kde kniha soutěží s dalšími médii o pozornost. Současná mladá generace čtenářů se navíc orientuje v prostředí nadbytku titulů jinak než předchozí generace, důležité je pro ně doporučení vrstevníků, recenze na sociálních sítích nebo sdílení čtenářských zkušeností ve čtenářských komunitních skupinách, což ovlivňuje i podobu současné young adult prózy.²⁰

V české literatuře pro děti a mládež ve druhém desetiletí 21. století stoupal počet vydaných knih a rozšiřovala se jejich tematická a žánrová pestrost a růst původní domácí tvorby pro děti a mládež. Tento vývoj je důležitý i pro young adult literaturu, která v českém prostředí postupně získává stabilnější místo. Vedle překladových bestsellerů se prosazují také čeští autoři a autorky, kteří se zaměřují na témata dospívání, vztahů, psychické zranitelnosti, identity nebo

¹⁷ TRÁVNÍČEK, Jiří. *Čteme?: obyvatelé České republiky a jejich vztah ke knize*. Brno: Host, 2008. 40-41 s. ISBN 9788072942701.

¹⁸ MÜLLEROVÁ, Lenka. *Knižní marketing*. Günther. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2012. 84-85 s. ISBN 978-80-244-3357-8

¹⁹ ČENKOVÁ, Jana a kol. *Vývoj literatury pro děti a mládež*. PORTÁL s. r. o, 2006. 11-12 s. ISBN 9788073670955

²⁰ TRÁVNÍČEK, Jiří. *Čteme?: obyvatelé České republiky a jejich vztah ke knize*. Brno: Host, 2008. 40-41 s. ISBN 9788072942701.

sociální izolace. Česká tvorba tak stále častěji kombinuje realistickou rovinu s prvky fantasy, hororu, romantiky či dystopie.²¹

Význam online prostředí po roce 2020 ještě zesílil. Pandemie výrazně proměnila způsoby získávání knih, posílila digitální sféru a u nejmladší generace zvýraznila význam internetového prostředí. Tento vývoj se promítá i do YA literatury, jejíž popularitu ovlivňují i mobilní aplikace například Instagram nebo TikTok.²² Důležitou roli hraje také marketing a online čtenářské komunity. Nakladatelství dnes nevystupují pouze jako vydavatelé knih, ale aktivně vytvářejí jejich mediální obraz a komunikaci s cílovou skupinou.²³ V prostředí této literatury se proto stále více prosazuje propagace prostřednictvím influencerů, booktuberů a booktokových doporučení. Úspěch současných YA titulů je tak často podmíněn právě jejich popularitou na sociálních sítích.²⁴

Česká young adult literatura tak v současnosti představuje dynamicky se rozvíjející segment, který podporuje literaturu pro mládež, populární literaturu, digitální kulturu a aktuální společenská témata. Tato literatura už není spojena pouze s jednoduchými romantickými schémata, ale zahrnuje contemporary prózu, antiutopie, fantasy i magický realismus. Současně se stále častěji stírá hranice mezi young adult a new adult literaturou, protože některé texty oslovují nejen dospívající čtenáře, ale i ty ve věku kolem dvaceti let či dospělé skupiny. Česká young adult literatura se tak stává nejen literaturou pro dospívající, ale také prostorem generační výpovědi a reflexe současného světa.

S rozvojem young adult literatury po roce 2010 se na českém knižním trhu začala profilovat také nakladatelství, která se na tento segment cíleně zaměřují. Přestože většina českých nakladatelství nevydává výhradně tuto literaturu, řada z nich vytvořila samostatné edice orientované na dospívající čtenáře a současnou populární literaturu pro mládež. Významnou roli v tomto procesu sehrála rostoucí popularita zahraničních YA bestsellerů i postupné posilování domácí tvorby.

Mezi nejvýznamnější česká nakladatelství vydávající young adult literaturu patří zejména Fragment, který dlouhodobě publikuje fantasy, dystopie, romantické série i současnou

²¹ ČENKOVÁ, Jana a kol. *Vývoj literatury pro děti a mládež*. PORTÁL s. r. o, 2006. 12 s. ISBN 9788073670955

²² FRIEDLANDEROVÁ, Hana; RICHTER, Vít a TRÁVNÍČEK, Jiří. *Covidočtení: co s našim čtenářstvím udělala pandemie*. Brno: Host, 2022. 29-36 s. ISBN 978-80-275-1095-5.

²³ MÜLLEROVÁ, Lenka. *Knižní marketing*. Günther. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2012. 84-85 s. ISBN 978-80-244-3357.

²⁴ MELICHAROVÁ, Viktorie. *Young adult literatura je v kurzu. Uspěje to, co bouchne na TikToku*. Online. Forbes Česko. 2025. [cit. 2026-04-14]. Dostupné z: <https://forbes.cz/young-adult-literatura-je-v-kurzu-uspeje-to-co-bouchne-na-tiktoku/>

realistickou prózu pro mládež. Zaměřuje se jak na překladovou, tak na původní českou tvorbu.²⁵ Nezanedbatelnou pozici na trhu má rovněž nakladatelství Coobook, které vzniklo jako imprint nakladatelství Albatros Media, specializovaný na young adult a new adult literaturu. Coobook se orientuje především na současné světové trendy, populární romantické série, fantasy a knihy reflektující aktuální témata dospívání.²⁶

Dalším důležitým zástupcem je nakladatelská značka skupiny Euromedia – YOLI, které vydává především romantickou contemporary young adult literaturu, značící, že příběh se odehrává v našem světě v současné době nebo době nedávno minulé (bez výraznějších fantasy či sci-fi prvků).²⁷ Typickým znakem produkce YOLI je důraz na emocionální témata, mezilidské vztahy a psychologické problémy dospívajících postav.²⁸ V oblasti fantasy a fantastické literatury pro mladé čtenáře působí také Host, jenž vedle náročnější beletrie systematicky rozvíjí i segment literatury pro mládež.²⁹ Klíčovou roli v popularizaci young adult literatury hrají také větší nakladatelské domy, například Albatros Media, které prostřednictvím svých imprintů pokrývá široké spektrum literatury pro děti a mládež.

Po roce 2020 se význam young adult segmentu ještě zvýšil, a to především díky sociálním sítím a komunitnímu sdílení čtenářských zkušeností. Popularita knih je dnes výrazně ovlivňována platformami jako TikTok nebo Instagram, kde vznikají rozsáhlé čtenářské komunity, na kterých mnohdy závisí většinová část úspěchu a popularity díla. Vydávaným dílům v této oblasti proto česká nakladatelství stále více přizpůsobují svou produkci i marketing.³⁰

V této práci se zabýváme zejména knihami z mladého, nedávno vzniklého českého nakladatelství se specializací především na začínající mladé české autory a autorky, které svou činnost orientují na young adult literaturu. YA čtu vzniklo v roce 2021 jako nezávislé nakladatelství z projektu původně instagramové čtenářské komunity a postupně se proměnilo v samostatné nakladatelství zaměřené na domácí young adult scénu.

²⁵ *O Fragmentu*. Online. Fragment. 2026. [cit. 2026-04-14]. Dostupné z: <https://www.fragment.cz/c/o-nas/>

²⁶ *O Coobook*. Online. Coobook. 2026. [cit. 2026-04-14]. Dostupné z: <https://www.coobook.cz/c/o-nas/>.

²⁷ *Slovník knihomola*. Online. Humbook. 2021. [cit. 2026-04-14]. Dostupné z: <https://www.humbook.cz/slovník-knihomola/>.

²⁸ *Yoli - Euromedia*. Online. Yoli. 2026. [cit. 2026-04-14]. Dostupné z: <https://www.euromedia.cz/nase-znacky/yoli/>.

²⁹ *O nás*. Online. Host. 2026. [cit. 2026-04-14]. Dostupné z: <https://www.hostbrno.cz/nakladatelstvi/o-nas/>.

³⁰ MELICHAROVÁ, Viktorie. *Young adult literatura je v kurzu. Uspěje to, co bouchne na TikToku*. Online. Forbes Česko. 2025. [cit. 2026-04-14]. Dostupné z: <https://forbes.cz/young-adult-literatura-je-v-kurzu-uspeje-to-co-bouchne-na-tiktoku/>.

Specifikem je zejména důraz na komunitní charakter a úzké propojení se sociálními sítěmi. YA čtu fungovalo nejprve jako instagramový profil věnovaný knihám a teprve následně se přesunulo z internetu i do knihkupectví. Na chodu tohoto nakladatelství se, podle vlastního vyjádření, podílejí lidé převážně ve svém volném čase a projekt je založen především na nadšení pro knihy a young adult literaturu.

Nakladatelství se soustředí zejména na podporu českých autorů a ilustrátorů a snaží se vytvářet vizuálně i obsahově propracované publikace. Charakteristickým znakem produkce jsou sběratelské edice, tematické knižní boxy, merch a tzv. knižní dopisy, tedy interaktivní obálky, které čtenář otevírá postupně v průběhu čtení. Mohou obsahovat ilustrace, dopisy či další materiály rozšiřující příběh. Autoři knih jsou vybíráni z řad mladých nezkušených spisovatelů, zatím tedy jen spisovatelek, které zde vydávají většinou jedno ze svých prvních, ne-li úplně první dílo a většina při tom nepřekoná ani věk 25 let. Tento způsob práce ukazuje proměnu současné young adult literatury směrem k multimediálnímu a komunitnímu zážitku, kdy kniha není pouze textem, ale pojátkem a součástí mezi širší fanouškovskou kulturou.

Neméně důležitou činností nakladatelství je také aktivní komunikace se čtenáři prostřednictvím sociálních sítí, zejména na Instagramu, TikToku a YouTube. YA čtu zároveň pořádá vlastní knižní festival YA čtu con, který propojuje autory a online komunitu i v offline světě. Tato strategie odpovídá současným trendům literatury pro mládež, kde významnou roli hraje komunitní sdílení čtenářských zkušeností a online propagace knih.

Mezi známé tituly nakladatelství patří například *Alespoň prozatím* od Amélie Salingerové, jež byla zároveň úplně první vydanou knihou na začátku roku 2022. Dále *Stačí mávnout křídly* (2022) od Sary Topinkové i její pokračování *Pilná jako včelka* (2024) nebo *Věk přízraků* (2023) od Lenky Poláčkové. Tento titul se díky dalším dílům *Hodina hromu* (2024) a *Okamžik oběti* (2024), rozrostl v trilogii. Vydávané tituly reprezentují současnou českou YA tvorbu kombinující psychologickou rovinu dospívání s fantastickými či romantickými prvky. Nakladatelství se zároveň profiluje jako prostor podporující původní českou young adult literaturu, která byla dlouhodobě zastíněna především překladovou produkcí.

V dubnu roku 2025 vydalo nakladatelství svoji zatím poslední knihu *Nejtemnější přání* od Pavly Leitgebové, řadící se do žánru fantasy s romantickými prvky neboli romantasy.³¹

³¹ *Nakladatelství YA čtu*. Online. YA čtu. 2026. [cit. 2026-04-14]. Dostupné z: <https://www.yactu.cz/>.

2 Analýza a interpretace vybraných knih z nakladatelství YA čtu

2.1 Sára Topinková – Stačí mávnout křídly

Obsahová rovina knihy

Román *Stačí mávnout křídly* Sáry Topinkové tematizuje dospívání, ztrátu důvěry, psychické trauma, první lásku i problematické rodinné vztahy. Příběh sleduje hlavní hrdinku Cilku, která se po blíže nespecifikované události z minulosti stěhuje s matkou a bratrem do nového města a nastupuje na novou školu. Tato událost se postupně odkrývá s postupujícím dějem. Již od prvních stran je patrné, že nejde pouze o běžný příběh adaptace v novém prostředí, ale především o psychologický román zaměřený na vyrovnávání se s minulostí a obnovování schopnosti věřit druhým lidem.

Ústředním tématem knihy je trauma způsobené zradou a následná izolace hlavní hrdinky. Cilka opakovaně naznačuje, že byla v minulosti hluboce zraněna lidmi, kterým důvěrovala, což ovlivňuje její současné chování i vztahy. Nedůvěra vůči okolí se objevuje už během jejího příchodu do nové školy.

„Mám co dělat, abych si pohrdavě neodfrkla. Vím, jak to dopadlo naposledy, když jsem něco potřebovala. Nakonec nezbyl nikdo, na koho bych se mohla obrátit. Pochybuju, že tady by to mělo být jiné.“³²

Silně je zde přítomen motiv sociální úzkosti a strachu z pozornosti druhých lidí. Obyčejné situace, například výběr místa ve třídě, jsou pro protagonistku extrémně stresující.

„Sedět v první lavici je jako proměnit se v křehkou vázu a nechat se postavit na poličku, kde na vás všichni civí.“

Nebo vás nepatrným žd'uchnutím shodí na zem a nechají roztržít na miliony střepů.“³³

Důležitým motivem je také kontrast minulosti a přítomnosti. Román střídá retrospektivní kapitoly z období před traumatickou událostí a současností, v níž je Cilka uzavřená, úzkostná a emocionálně otupělá. Minulost je spojena s pocitem svobody, přátelství a objevování okolního světa, zatímco současnost působí chladně, izolovaně a prázdně.

³² TOPINKOVÁ, Sára. *Stačí mávnout křídly*. V Praze: YA čtu, 2022. 16 s. ISBN 978-80-908376-6-9.

³³ TOPINKOVÁ, Sára. *Stačí mávnout křídly*. V Praze: YA čtu, 2022. 17 s. ISBN 978-80-908376-6-9.

Retrospektivní linie zachycuje především vztah hlavní hrdinky s kamarádkami Klárou, Anežkou a Beou. Jejich přátelství je prezentováno jako intenzivní, komplikované a zároveň formující. Autorka věnuje značný prostor dynamice ženského kolektivu, rivalitě a potřebě přijetí. Výraznou roli zde hraje i motiv dospívání spojeného s experimentováním, večírky, alkoholem a prvními romantickými zkušenostmi. Atmosféra dospívání je zachycena například v pasážích z hodové slavnosti.

„Stejně jako každý rok i letos se náměstí vlivem jediné pořádané akce rozzářilo pestrými fáborky z krepáku navěšenými na vysoké máji a dům od domu chodila chasa prodávající hodovou tombolu.“³⁴

Vedle motivu přátelství je zásadním tématem i první láska a idealizace romantického vztahu. Alex je prezentován jako charismatická, nebezpečná a zároveň fascinující postava, která pro Cilku představuje únik z každodennosti i symbol dobrodružství. Hrdinka si uvědomuje jeho problematičnost, přesto ji k němu něco neodolatelně přitahuje.

„Měl by mi být nesympatický, ale přesto mě to k němu magneticky táhlo.“³⁵

Alex zároveň funguje jako spouštěč změny, protože právě vztahem s ním se započne řetězec událostí, které zásadně promění protagonistčin život. Román tím tematizuje nebezpečí idealizace druhého člověka i tendenci dospívajících hledat vlastní hodnotu prostřednictvím romantických vztahů.

Vedle tohoto jsou významným tématem rovněž i vztahy rodinné. Zvláště Cilčin vztah s matkou je plný nevyřčeného napětí, bolesti nepochopení. Přestože je zřejmé, že matka své děti miluje, komunikace mezi nimi selhává.

„Není mi to jedno. Že je smutná. Že se kvůli mně trápí. Mám svou mámu ráda, protože vím, že mi nikdy nechtěla ublížit, že to bylo těžké i pro ni. Protože je to moje máma a přes to všechno ji miluju, ale to vím jen ve chvílích, kdy na mě nemluví. Kdy je daleko a já mám dost času na to promyslet, co si vlastně myslím.“

Jakmile dojde k podobným rozhovorům, neudržím se. Nejde to. Bolest můžete skrývat, ale jakmile jednou otevře ústa, v nějaké podobě vyjít ven musí.

³⁴ TOPINKOVÁ, Sára. *Stačí mávnout křídly*. V Praze: YA čtu, 2022. 20 s. ISBN 978-80-908376-6-9.

³⁵ TOPINKOVÁ, Sára. *Stačí mávnout křídly*. V Praze: YA čtu, 2022. 47 s. ISBN 978-80-908376-6-9.

Ublížit ji se zdá být snazší než ukázat, jak ublíženě se cítím já.“³⁶

Otec je v textu prezentován převážně negativně, jak autoritativní a emocionálně nedostupná postava, jejíž chování významně přispělo k hrdinčině traumatu. Jeho přítomnost v příběhu funguje především jako zdroj dlouhodobého psychického tlaku.

„Jak si můžeš myslet, že ho chci vidět?“ vyjeknu. Otočím se a chci hned utéct do pokoje, protože nechápu, že se mě na to vůbec ptá, že mi to říká... Nechápu, že s ním mohla mluvit tak rozhodně a mně tu možnost nabízí, jako by se nic nestalo, jako by nic nepokazil...

(...)

Mamka ke mně přijde a něžně se na mě podívá. „Minulý rok byl těžký pro nás všechny. Táta se nezachoval nejlépe, všichni jsme udělali chyby. To neznamena, že tě nemá rád. Chce to napravit.“

„Řekl, že si za to můžu sama.“

„Řekl to v návalu vzteku.“

„Řekl to v návalu vzteku a potom to ještě asi milionkrát naznačil. Proč se ho vůbec zastáváš? Vždyť víš, co udělal, jak rychle to s náma všema vzdal.““³⁷

Stěžejní je v díle i motiv ztráty důvěry. Hlavní hrdinka opakovaně reflektuje, že po sérii zrad přestává věřit nejen ostatním lidem, ale i sama sobě.

„Když někdo zrazuje vaši důvěru dokola a dokola, máte problém věřit nejen lidem okolo sebe, ale i sobě samým.““³⁸

Tento motiv se promítá do všech mezilidských vztahů v románu a stává se jedním z hlavních tematických pilířů textu.

Dějová zápleтка je vystavěna na postupném odhalování minulosti. Čtenář od počátku ví, že se stalo něco zásadního, avšak konkrétní informace jsou dávkovány velmi pomalu prostřednictvím vzpomínek, náznaků a emocionálních reakcí protagonistky. Napětí proto nevzniká pouze z aktuálního dění, ale především z otázky, co přesně se v minulosti odehrálo a proč došlo k rozpadu vztahů mezi hlavními postavami.

³⁶ TOPINKOVÁ, Sára. *Stačí mávnout křídly*. V Praze: YA čtu, 2022. 40 s. ISBN 978-80-908376-6-9.

³⁷ TOPINKOVÁ, Sára. *Stačí mávnout křídly*. V Praze: YA čtu, 2022. 65 s. ISBN 978-80-908376-6-9.

³⁸ TOPINKOVÁ, Sára. *Stačí mávnout křídly*. V Praze: YA čtu, 2022. 76 s. ISBN 978-80-908376-6-9.

Prostředí románu kolísá mezi dvěma základními světy, a to maloměstským prostředím minulosti a anonymnějším prostředím nového města a školy. Maloměsto je spojeno s intenzivními emocemi, prvními zkušenostmi i traumatem, zatímco současné prostředí působí odcizeně a neosobně. Školní prostředí zároveň zdůrazňuje protagonistčinu izolaci a pocit neustálého pozorování okolím.

Časová rovina románu je rozdělena do dvou linií. Kapitoly označené římskými číslicemi zachycují minulosti, zatímco kapitoly s arabským číslováním přítomnost. Toto členění umožňuje postupné skládání příběhu a současně vytváří kontrast mezi někdejší otevřeností hlavní hrdinky a její současnou uzavřeností.

Román tak tematicky propojuje psychologický obraz dospívání s motivy traumatu, ztráty, první lásky, přátelství i hledání nové identity po životním zlomu. Dílo současně zachycuje zkušenost generace dospívajících, kteří vyrůstají v prostředí sociálních sítí, emocionální nejistoty a silného tlaku na mezilidské vztahy.

Kompoziční rovina

Jak už jsme naznačili, kompozice díla je vystavěna na střídání dvou časových rovin, a to minulosti a přítomnosti, kdy kapitoly označené arabskými číslicemi sledují současný život hlavní hrdinky po přestěhování do nového města, zatímco kapitoly označené římskými číslicemi představují retrospektivní návraty do minulosti. Tento způsob výstavby umožňuje postupné odhalování traumatické události, která zásadně ovlivnila protagonistčin život.

Retrospektivní struktura vytváří výrazné napětí mezi tím, kým Cilka byla, a tím, kým se stala. V minulostních pasážích působí otevřeněji, spontánněji a emotivněji, zatímco v přítomnosti je uzavřená, úzkostná a otažitá. Čtenář si postupně skládá příčiny této proměny prostřednictvím fragmentů vzpomínek a náznaků

Vyprávění je vedeno ich-formou z perspektivy hlavní hrdinky, což posiluje subjektivitu textu a umožňuje detailní zachycení její psychiky. Čtenář je omezen pouze na informace, které vnímá a interpretuje samotná Cilka. Tento způsob vyprávění zároveň podporuje motiv nespolehlivosti lidské paměti a emocionální zkreslenosti vzpomínek.

Subjektivní perspektiva se výrazně projevuje v práci s emocemi a introspekcí. Hrdinka často analyzuje vlastní myšlenky, obavy a reakce.

Kompozičně důležitou roli hraje zpomalování děje prostřednictvím detailních psychologických pasáží. Autorka často věnuje značný prostor zdánlivě drobným situacím, které však slouží k budování atmosféry a psychologického napětí. Typickým příkladem je scéna výběru místa ve třídě, jež je výrazně roztažena a zachybuje hrdinčin intenzivní stres i sociální úzkost.

„Mám chuť na sebe řvát. Jak dlouho si Jedličková myslela, že mi to bude trvat, když mi nabízela, ať si sednu, kamkoli chci? Deset vteřin. Víc mi určitě nedávala.

Netuším, jak dlouho svůj vnitřní boj svádím, ale nedivila bych se, kdyby každou chvíli zazvonilo. Vlastně nechápu, že už mi dávno něco neřekla. Prostě si sedni. Není to tak těžký.

Konečně se otáčím a mířím k poslednímu volnému místu. Klepou se mi kolena, jdu a vlastně ani nevím, jakým tempem, nevím, jestli to je rychle, protože mám chuť běžet, jak moc už to potřebuju mít za sebou, nebo jestli se táhnu jako hlemýžď, poněvadž moje nohy jsou jako želé, bez kostí, bez možnosti udělat, byť jen jeden jistý krok.“³⁹

Děj současné časové roviny se zpočátku rozvíjí pomaleji než retrospektivní linie. Přítomnost působí staticky a izolovaně, zatímco minulost je dynamická, emocionálně intenzivní a plná událostí. Tento kontrast odpovídá psychickému stavu hlavní hrdinky. Současnost je pro ni obdobím přežívání, zatímco minulost představuje období skutečného života.

Významným kompozičním prvkem je práce s náznakem a postupným odhalováním informací. Autorka dlouho nespécifikuje, co přesně se v minulosti stalo, a využívá fragmentární odkazy.

„Nejde jenom o něj. Ale stejně jako předtím i teď je impulsem k tomu, abych si vzpomněla na všechno, co následovalo. Na všechny ty hřebíky, které ti, co jsem milovala nejvíc na světě, zatloukali do mojí rakve. Ležela jsem v ní a bušila na víko, ať mi proboha někdo pomůže... až jsem se nakonec přestala snažit dostat ven. Protože jsem si uvědomila, že se mi to nepodaří.“⁴⁰

Tento princip oddalování informací vytváří skryté napětí, které prostupuje celým textem.

³⁹ TOPINKOVÁ, Sára. *Stačí mávnout křídly*. V Praze: YA čtu, 2022. 18 s. ISBN 978-80-908376-6-9.

⁴⁰ TOPINKOVÁ, Sára. *Stačí mávnout křídly*. V Praze: YA čtu, 2022. 33 s. ISBN 978-80-908376-6-9.

Důležitou součástí kompozice jsou rovněž dialogy, chatové konverzace či jen SMS. Text často pracuje s krátkými zprávami, které působí autenticky a současně významně posouvají děj i vztahy mezi postavami. Chatová komunikace zde nefunguje pouze jako stylistický prvek, ale jako důležitý nástroj charakterizace vztahů a emocionálního napětí.

„Anežka: chapu ze uz me nechces nikdy videt

Anežka: a nemuzu po tobe chtit abys mi odepsala

Anežka: protoze ja se na tebe predtim taky vykaslala

Anežka: ale mrzi me to

Anežka: fakt

Anežka: promin“⁴¹

Kompozice zároveň pracuje s opakujícími se motivy a obrazy. Významný je například motiv motýla, který se objevuje už v úvodu románu ve scéně v ředitelně a následně se vrací v průběhu celého příběhu.

„(...) nejdelší dobu strávím u sbírky motýlů ve světle hnědých rámech hned nad ředitelem. Netuším proč přesně, ale nějak se na ni nejsem schopná přestat zírat.“⁴²

Kompozici charakterizuje také výrazné propojení minulosti a přítomnosti prostřednictvím asociací. Běžné předměty či situace často spouštějí protagonistčiny vzpomínky, například krabice s osobními věcmi, hudba nebo konkrétní jména. Přítomnost tak není oddělena od minulosti, ale neustále jí prostupuje.

Důležitým kompozičním rysem je rovněž práce s rytmem textu. Introspektivní pasáže střídají dynamičtější dialogy, čímž autorka udržuje čtenářovu pozornost a současně vytváří emocionální kontrasty. Významnou roli zde hraje i střídání klidnějších psychologických scén s emocionálně vypjatými momenty.

Styl kompozice odpovídá současné young adult literatuře. Text je čtivý, emotivní a silně zaměřený na psychologické prožívání postav. Současně však využívá promyšlenou práci s časem, retrospektivou a postupným odhalováním minulosti, díky čemuž působí struktura románu komplexněji než u běžných teenagerských romancí.

⁴¹ TOPINKOVÁ, Sára. *Stačí mávnout křídly*. V Praze: YA čtu, 2022. 52 s. ISBN 978-80-908376-6-9.

⁴² TOPINKOVÁ, Sára. *Stačí mávnout křídly*. V Praze: YA čtu, 2022. 14 s. ISBN 978-80-908376-6-9.

Významová rovina

Významová rovina románu *Stačí mávnout křídly* je založena především na tématech traumatu, důvěry, psychické bolesti a hledání vlastní identity po ztrátě bezpečí. Text se soustředí na psychické dopady mezilidského selhání a ukazuje, jak zásadně může zrada proměnit vnímání sebe sama i okolního světa.

Jednou z hlavních myšlenek románu je skutečnost, že emocionální zranění nezmizí automaticky s časem, ale hluboce ovlivňují další vztahy člověka. Cilka není schopná navazovat nové vztahy bez strachu a podezření, protože zkušenosti z minulosti narušily její schopnost důvěřovat.

Román zároveň tematizuje rozpor mezi touhou po blízkosti a strachem z další bolesti. Hlavní hrdinka opakovaně touží po kontaktu s druhými lidmi, současně se jim však brání a izoluje se.

Silně přítomný je i motiv prázdnoty a emocionální otupělosti. Trauma zde není zobrazováno prostřednictvím dramatických scén, ale spíše skrze dlouhodobý pocit vyčerpání, odcizení a vnitřní nehybnosti.

*„Všechno, co cítím, poletuje kolem mě, ale já nejsem schopná nic z toho chytit. Pojmenovat. Vyřešit. Moje emoce přede mnou utíkají a uvnitř mě nic není. Jenom prázdnota.“*⁴³

Tento motiv souvisí i se symbolikou motýla, která se v textu opakovaně objevuje. Motýl může symbolizovat křehkost, proměnu i pomíjivost. Současně však motiv poletování naznačuje nemožnost zachytit vlastní emoce či minulost.

Motýl představuje v románu významný prvek, který lze interpretovat v několika významových rovinách. Tradičně je motýl spojován s proměnou, což odpovídá psychickému vývoji hlavní hrdinky po traumatické zkušenosti. Současně symbolizuje křehkost a zranitelnost, které se výrazně projevují v Cilčině emocionálním prožívání i v její nejistotě vůči okolnímu světu. Významná je rovněž skutečnost, že motýli jsou v úvodní scéně zachyceni jako preparované exempláře uzavřené v rámech, nikoliv jako živí tvorové v pohybu. Motiv tak může naznačovat i určité uvěznění v minulosti a neschopnost uniknout traumatickým vzpomínkám. Současně lze motýla chápat jako symbol touhy po svobodě a novém začátku, kterého však

⁴³ TOPINKOVÁ, Sára. *Stačí mávnout křídly*. V Praze: YA čtu, 2022. 58 s. ISBN 978-80-908376-6-9.

protagonistka není schopná plně dosáhnout. Tento symbol prostupuje celým příběhem a je obsažen i v posledním odstavci díla, jak nám dokládají následující ukázky.

Tato ukázka je z první kapitoly knihy.

„Běžové, omšelé zdi. Očima po nich přejíždím a zrak mi padá na nástěnný kalendář v mezeře mezi dvěma okny a na fotku učitelského sboru, ovšem nejdelší dobu strávím u sbírky motýlů ve světle hnědých rámech hned nad ředitelem. Netuším proč přesně, ale nějak na ni nejsem schopna přestat zírat.“⁴⁴

Různé odkazy na motýly jsou i v průběhu díla.

„V tom se Robert zastaví. ‚Podívej.‘

Na plaňkovém plotě sedí malý žlutý motýlek. Robert se svými mohutnými dlaněmi sehne k němu, ale ten ulétne, sotva se přiblíží.

„To je žluťásek řešetlákový, ‘poučí mě a křivě se zazubí.

Nechápavě se na něj podívám.“⁴⁵

Další ukázka je pak z úplného závěru díla.

„On, Robert, mamka se Samem a spousta dalších. Nezvládla bych to sama. Ale teď už moc dobře chápu, že kdybych skutečně nechtěla, nedokázali by nic. Mohli mě v mém snažení popostrčit upředu, ale nakonec vše záviselo na mně.

Protože jsem se rozhodla, že chci, aby mi bylo líp. Protože nezáleží na tom, jak moc vám váš život přijde zoufalý a jak moc vás každý den bolí – pomoc existuje.

Je to jako to mávnutí motýlími křídly. Nikdy nevíte, v jaké bouři se kvůli němu ocitnete. Je však na vás, jak se s ní rozhodnete vypořádat.“⁴⁶

Důležitou a symbolickou roli hraje také krabice se vzpomínkami. Předměty z minulosti zde fungují jako nositelé emocí a traumatických zkušeností. Nejde pouze o obyčejné věci, ale o fyzické připomínky ztraceného života a rozpadlých vztahů.

⁴⁴ TOPINKOVÁ, Sára. *Stačí mávnout křídly*. V Praze: YA čtu, 2022. 14 s. ISBN 978-80-908376-6-9.

⁴⁵ TOPINKOVÁ, Sára. *Stačí mávnout křídly*. V Praze: YA čtu, 2022. 45 s. ISBN 978-80-908376-6-9.

⁴⁶ TOPINKOVÁ, Sára. *Stačí mávnout křídly*. V Praze: YA čtu, 2022. 318 s. ISBN 978-80-908376-6-9.

Silný význam má rovněž motiv hudby. Nirvana, Green Day nebo odkazy na alternativní kulturu nejsou pouze generační kulisou, ale podtrhují hrdinčinu identitu i její vztah k vlastní minulosti. Hudba v díle funguje jako emocionální spouštěč, i prostředek úniku.

Významovou rovinu výrazně formuje i kontrast mezi idealizovanou představou lásky a její destruktivní realitou. Cilka si romantický vztah s Alexem idealizuje a vnímá ho jako možnost úniku z vlastní nejistoty. Postupně se však ukazuje nebezpečnost této idealizace.

Klíčovou roli zde hraje také motiv potřeby být viděn a přijímán. Cilka opakovaně hledá potvrzení vlastní hodnoty prostřednictvím druhých lidí, především otce, přátel a partnerů. Nedostatek přijetí pak vede k hluboké nejistotě a sebe zpochybňování.

Atmosféra románu kolísá mezi melancholií, úzkostí a nostalgickou idealizací minulosti. Retrospektivní pasáže jsou často emotivnější a živější než přítomnost, což zdůrazňuje pocit ztráty hlavní hrdinky.

Dílo zároveň otvírá otázku, zda je možné skutečně začít znovu. Přestěhování do nového města představuje symbolickou možnost nového začátku, minulost však hlavní hrdinku neustále pronásleduje. Román tím naznačuje, že trauma nelze jednoduše pustit změnou prostředí.

Kontext knihy

Román *Stačí mávnout křídly* lze zařadit do současné české young adult literatury, která se soustředí na psychologické prožívání dospívajících, mezilidské vztahy, duševní zdraví a hledání identity. Text tematicky odpovídá trendům moderní literatury pro mládež, jež kladou důraz na autenticitu emocí, civilní jazyk a realistické zachycení psychických problémů mladé generace.

Dílo reflektuje zkušenost současných dospívajících vyrůstajících v prostředí sociálních sítí, online komunikace a zvýšeného psychického tlaku. Významnou roli zde hrají chatové konverzace, instagramové profily i potřeba neustálého sebe prezentování.

Román zároveň navazuje na tradici psychologicky orientovaných young adult příběhů, které kombinují romantickou linii s hlubšími tématy traumatu, úzkosti a ztráty důvěry. Významná je zde také inspirace současnou angloamerickou young adult produkcí, zejména důrazem na introspektivní vyprávění, emocionální autenticitu a estetiku melancholie.

Kulturní kontext textu výrazně formuje alternativní hudba a popkulturní odkazy. Nirvana, Green Day či *Velký Gatsby* nejsou využity náhodně, ale pomáhají charakterizovat hlavní hrdinku a vytvářejí generační identitu příběhu. Odkaz na *Velkého Gatsbyho* zároveň rozšiřuje interpretační rovinu románu. Stejně jako Fitzgeraldův román i tento román pracuje s motivem idealizace, iluzí a neschopnosti uniknout minulosti.

Text také reflektuje problematiku psychického zdraví mladých lidí. Úzkosti, emoční vyčerpání i pocity izolace nejsou prezentovány jako výjimečné, ale jako běžná součást zkušenosti dospívání.

Z hlediska literárního kontextu lze román zařadit mezi psychologické young adult prózy s coming-of-age prvky. Dospívání zde není spojeno pouze romantickou zkušeností, ale především s bolestivým procesem ztráty iluzí a budování nové identity.

Jazyková a stylistická rovina

Jazyková a stylistická rovina románu je výrazně založena na subjektivním vyprávění v ich-formě, které umožňuje bezprostřední zachycení psychického stavu hlavní hrdinky. Styl textu není jednotvárný, ale střídá introspektivní pasáže, hovorové dialogy, chatovou komunikaci, expresivní metafory i úsečné věty vyjadřující psychické vypětí. Autorka tak jazyk nepoužívá pouze jako prostředek vyprávění děje, ale také jako nástroj psychologické charakterizace postav.

Výrazným rysem textu je hovorovost a generační autenticita. Postavy často mluví nespisovně, používají expresivní výrazy, ironii i současný jazyk dospívajících. To je patrné například v dialogu Cilky a Šarloty, v němž se omluva střídá s napětím, neobratností i přímým vyjádřením konfliktu.

„Se Šarlotou se trochu vzdálíme od přechodu, abychom nepřekážely. Nemám ani čas přemýšlet, co po mně může chtít, když vyhrkne: ‚Dlužím ti omluvu. Opravdu. Upřímně mě to mrzí. Měla jsi pravdu. Chovala jsem se k tobě špatně, protože jsem žárlila na to, jak se bavíš s Damiánem, když já jsem to prostě... neuměla.‘ Zmlkne. Čeká na mou odpověď, (...).

Založím si ruce na prsou. ‚Bez důvodu ses ke mně chovala jak kráva.‘

(...)

Trochu provinile si začne hrát se svými copy. ‚Jo.‘

„Dík, že to přiznáváš.“

Nastane trapné ticho. Někdo by měl něco říct, tahle konverzace ještě není u konce, vím to, mezi námi se stále vznáší mnoho nevysloveného.“⁴⁷

Tato ukázka dobře dokládá, že dialogy nejsou stylizovány jako uhlazené literární promluvy, ale jako živá, přerývaná komunikace. Objevují se zde odmlky, rozpaky, přímé až hrubé pojmenování situace a vnitřní komentář vypravěčky a zároveň hlavní hrdinky. Právě propojení dialogu s okamžitou vnitřní reflexí vytváří psychologickou hloubku textu.

Autorka výrazně odlišuje jazyk jednotlivých prostředí. Jinak mluví dospívající postavy mezi sebou a jinak dospělí v institucionálním prostředí školy. Výjev v ředitelně je stylisticky založen na konfliktu mezi úředně opatrným jazykem instituce a emocionálně vypjatou řečí rodičů.

„Co tím chcete říct? Že moje dcera posílá svoje polonahé fotky každému, kdo se na ni hezky podívá?“

„Uklidněte se, prosím,“ vyzval mé rodiče ředitel snad posté. Mnul si spánky a prsty zajížděl do svých šedin. (...) „Takže znovu, i kdybychom měli to jméno, nemůžeme si být stoprocentně jistí, že máme skutečného viníka, pokud to on sám bude popírat, a navíc nebudou žádné důkazy.“

„A co kamery? Vy snad nemáte funkční kamerový systém?“ zkusila to máma.

Ředitel zavrtěl hlavou. Zdálo se, že se k tomu chce vyjádřit i slovně, ale táta ho přerušil, než zvládl vydat první hlásku.

„Takže teď je moje dcera nejenom děvka, ale ještě lhářka?“ zahřměl táta, až se ředitel otřásl.“⁴⁸

V této pasáži se jazyk stává prostředkem mocenského střetu. Ředitelova řeč je opatrná až alibistická oproti tomu otec používá velmi expresivní, emotivní a útočný styl promluvy. Rozdíl mezi oběma způsoby ukazuje bezmoc hrdinky a jejích rodičů i selhání celé instituce, která místo ochrany oběti pracuje s pochybnostmi a zlehčováním.

⁴⁷ TOPINKOVÁ, Sára. *Stačí mávnout křídly*. V Praze: YA čtu, 2022. 292 s. ISBN 978-80-908376-6-9.

⁴⁸ TOPINKOVÁ, Sára. *Stačí mávnout křídly*. V Praze: YA čtu, 2022. 202 s. ISBN 978-80-908376-6-9.

Dalším klíčovým stylistickým prvkem je také ironie. Ta se objevuje jak v dialogích, tak ve vnitřních komentářích hlavní hrdinky. V rozhovoru Cilky s Klárou o zasílání fotografií je ironie použita velmi ostře a zároveň ukazuje nebezpečnou normalizaci situace.

„Fotky?’ vyjekla jsem zděšeně. ‚Jako nahý fotky?’

‚Ne, fotky tvýho kocoura,’ opáčila ironicky.

‚Nebudu mu přece posílat nahý fotky, zbláznila ses?’

‚Do ničeho tě nenutím, jenom ti říkám, že jestli s ním nechceš spát, mohla by tohle být fajn příležitost, jak mu dokázat, že k tomu jednou dojde. Postupně, krůček po krůčku.’

‚A pak se s ním rozjedu a on to dá na internet.’

‚Vždyť s ním přece nechodíš.’

Celá ta konverzace byla strašná. V Klárině hlase jsem vyloženě cítila to, jak moc ji to nebaví. Myslela si o mně, že jsem malá holka, i když jsem věřila, že to tak není, a Alex si to myslel taky. Ale já byla zaslepená láskou k nim oběma. ⁴⁹

Styl této ukázky je založen na kontrastu mezi vážností tématu a lehkostí, s níž Klára o situaci mluví. Krátké repliky vytvářejí rychlý rytmus a stupňují tlak na Cilku. Závěrečnou větou pak hlavní hrdinka zpětně hodnotí celou situaci a odhaluje její tragický význam. Jazyk zde přesně vystihuje mechanismus manipulace, kdy Klára sice tvrdí, že Cilku do ničeho nenutí, ale samotná struktura rozhovoru ji k rozhodnutí postupně tlačí.

Velmi výrazným rysem stylu jsou metafora a obrazná pojmenování psychické bolesti. Autorka často převádí vnitřní stavy do konkrétních fyzických nebo prostorových obrazů. Výrazným příkladem je úryvek po odchodu otce.

„Přemýšlela jsem, co si o tom všem vlastně myslím. Táta zmizel. Není tady. Nebydlí s námi. Zoufale jsem se snažila přimět k nějaké reakci, ale žádná nepřicházela. Prostě se to stalo. Pokrčení ramen. Tak jo. Co je tam dál?

Chtěla jsem něco cítit, ale necítila jsem vůbec nic.

Večer jsem ležela v posteli a bylo mi hůř než obvykle. Ne že bych pociťovala cokoli konkrétního, trýznila mě právě ta tíha ničeho.

⁴⁹ TOPINKOVÁ, Sára. *Stačí mávnout křídly*. V Praze: YA čtu, 2022. 135 s. ISBN 978-80-908376-6-9.

(...)

*Prudce jsem otevřela dveře skříně a vytáhla šaty, co jsme s mámou objednávaly na mou prodlouženou. Byly pro jiného člověka. Pro někoho, kdo se nebál doteků, kdo se chtěl smát a bavit a tancovat.*⁵⁰

Jazyk zde pracuje s motivem prázdnoty a odcizení od vlastního já. Krátké věty působí úsečně a stroze, jako by hlavní hrdinka nebyla schopna událost emocionálně uchopit. Výraz *tíha ničeho* představuje paradoxní metaforu, že nicota zde není lehká, ale naopak psychicky zatěžující. Důležitý je i obrat šatů *pro jiného člověka*, který vyjadřuje rozpad původní identity.

Styl, jakým je román psán, je výrazně psychologizující. Vnitřní monology často zachycují rozpor mezi tím, co hrdinka ví, a tím, co cítí. Autorka tím ukazuje typickou rozpolcenost dospívající postavy, která si dokáže rozumově uvědomovat riziko, ale emocionálně mu nedokáže odolat. To se projevuje zejména v pasážích s Alexem, kde se styl psaní stává intenzivním, smyslovým a tělesným.

„Chytil mě za ruku a táhl mě pryč o davu, směrem k části stadionu, kde se toulaly jenom osamělé skupinky těch, kteří chtěli stejně jako my trochu soukromí. Jako by to už nemohl vydržet ani vteřinu, sotva jsme se dostali k plotu, opřel mě o něj, namáčkl se na mě a znovu mě políbil. Líbal mě, jako bych mohla každou vteřinu zmizet. Jako by si myslel, že pokud mě nebude líbat dost intenzivně, prostě mu uteču pryč.

Jako bych o něčem takovém v tu chvíli mohla, byť jen uvažovat.

*Moje místo bylo tam, kde byl on.*⁵¹

Opakování spojení *jako by* vyjadřuje intenzitu prožitku i hrdinčinu idealizaci situace. Poslední věta je stylisticky jednoduchá, ale významově velmi silná. Poukazuje na ztrátu autonomie a podřízení vlastní identity druhému člověku.

Vedle expresivních a introspektivních pasáží pracuje autorka také s civilním, věcným popisem každodennosti. Ten se často objevuje v souvislosti s rodinným prostředím nebo prostorem nového bytu. V těchto popisech se propojuje realističnost s nenápadnou symbolikou.

„Chodbičkami z nevybalených krabic dojdou až do svého pokoje, který je v ještě horším stavu, než zbytek bytu. Oblečení mám pořád poskládané v modrých IKEA taškách nebo se válí

⁵⁰ TOPINKOVÁ, Sára. *Stačí mávnout křídly*. V Praze: YA čtu, 2022. 294 s. ISBN 978-80-908376-6-9.

⁵¹ TOPINKOVÁ, Sára. *Stačí mávnout křídly*. V Praze: YA čtu, 2022. 55 s. ISBN 978-80-908376-6-9. s. 55

na kolečkové židli u psacího stolu. Na něm stojí bytelný kazeťák, který je sice nepraktický, co se prostoru týče, ale kvalita hudby je oproti mobilům a různým aplikacím na poslech hudby bezkonkurenční. Spotify zásadně nezapínám jinde než na ulici nebo v koupelně.

*Zapojím ho do zásuvky a zjistím, že se v něm skrývá In Utero od Nirvany, cédečko, které jsem dávno považovala za ztracené. Stisknu tlačítko přehrát a mým pokojem se okamžitě rozezní první tóny.*⁵²

Popis nevybalených krabic, IKEA tašek a kazeťáku působí civilně, ale zároveň charakterizuje Cilčin stav, kdy se nachází v prostoru přechodu, nestabilitě a neuzavřené minulosti. Hudební reference navíc posiluje melancholickou atmosféru a odlišuje hrdinku od povrchního obrazu běžné dospívající postavy.

Důležitou součástí stylistiky jsou rovněž chatové konverzace. Ty jsou zapisovány úsporně, bez dlouhých uvozovacích vět a často bez diakritiky, čímž napodobují skutečnou digitální komunikaci. V románu mají chaty nejen informační, ale také psychologickou funkci. Odhalují vztah, vinu, výčitky i neschopnost otevřeného rozhovoru. Například komunikace s Anežkou je velmi stručná, ale významově silná.

„Anežka: cilko

Anežka: prosím vyresíme to

Anežka: slibuju

Já: Reknes pravdu?

Anežka: nemuzu

Je stará několik měsíců. Od té doby ani tečka.

Anežka měla šanci to napravit. Měla jich víc než dost. Nevyužila žádné z nich.

*Zprávu ponechám bez odpovědi.*⁵³

Právě stručnost zde zvyšuje emocionální účinek. Jednoslovná odpověď *nemuzu* shrnuje podstatu ztracené důvěry a ukazuje, že digitální komunikace může být stejně bolestivá jako přímý dialog. Chat zároveň kontrastuje s rozsáhlými introspektivními pasážemi. Tam, kde

⁵² TOPINKOVÁ, Sára. *Stačí mávnout křídly*. V Praze: YA čtu, 2022. 25 s. ISBN 978-80-908376-6-9.

⁵³ TOPINKOVÁ, Sára. *Stačí mávnout křídly*. V Praze: YA čtu, 2022. 36 s. ISBN 978-80-908376-6-9.

vnitřní monolog detailně analyzuje psychickou bolest, chat ji vyjadřuje v několika málo slovech.

Autorka pracuje také s kontrastem mezi přímou řečí a vnitřním komentářem. Postavy často říkají něco jiného, než co skutečně cítí, a vypravěččin vnitřní hlas tento rozpor odhaluje. Vzniká tak stylistická dvojvrstevnost, kdy navenek probíhá běžná komunikace, uvnitř však hrdinka prožívá intenzivní napětí. Tento postup je typický pro psychologickou prózu zároveň odpovídá tématu nevyřčené bolesti.

Z hlediska vyjadřovacích prostředků je významná také práce s obrazem těla. Emoce se často projevují tělesně – sevřením, ztuhnutím, třesem, bolestí nebo nemožností dýchat. Tělo v románu funguje jako nositel psychického stavu. Autorka tím ukazuje, že trauma není pouze myšlenkovou vzpomínkou, ale zasahuje celé prožívání postavy.

„Já už opravdu jdu.‘ Srdce mi buší tak rychle, že hrozí, že mi každou chvilku vyskočí z hrudi. Znovu se pokusím vykročit směrem pryč a znovu mě zadrží.

„Ale přestaň,‘ zašklebí se a druhou rukou chytne pramen mých vlasů, který si ležérně natočí na prst. Tentokrát už to nezvládnou a instinktivně ucuknu, ale jediné, čeho dosáhnu je bolest, způsobná zataháním za vlasy – prsty pramen stále svírá jako provázek, kterým si mě k sobě připoutal na tak dlouho, jak ho to jen bude bavit.

Ztuhnu. Nejsem schopná udělat jediný pohyb. “⁵⁴

Celkově lze jazyk a styl románu charakterizovat jako civilní, hovorový, psychologicky intenzivní a výrazně subjektivizovaný. Autorka účinně střídá introspektivní pasáže, dialogy, popisy a chatovou komunikaci, přičemž každá z těchto forem plní specifickou funkci. Dialogy posouvají vztahy mezi postavami, chaty zhušťují konflikty a vnitřní monology umožňují nahlédnout do psychiky hlavní hrdinky. Styl románu tak odpovídá současné young adult próze, ale současně přesahuje běžnou romantickou rovinu tím, že jazyk používá k přesnému zachycení traumatu, ztráty důvěry a postupného sebepoznání.

⁵⁴ TOPINKOVÁ, Sára. *Stačí mávnout křídly*. V Praze: YA čtu, 2022. 147 s. ISBN 978-80-908376-6-9.

Žánrová rovina

Dílo *Stačí mávnout křídly* Sary Topinkové lze z literárně druhového hlediska zařadit k epice, protože je založen na vyprávění příběhu, vývoji postav a práci s časem. Zároveň jde především o současný psychologický román pro mládež, který propojuje prvky dívčího románu, young adult literatury a coming-of-age příběhu. Románová forma zde umožňuje kombinaci introspektivního vyprávění, retrospektivních pasáží, dialogů i chatové komunikace. Další znak, který se v analyzovaném díle projevuje je, že román jako nejuniverzálnější žánr novodobé epiky, typický svou otevřeností vůči různým tematickým i kompozičním postupům.⁵⁵

Důležitou roli hraje práce s časem. Vyprávění střídá současnost a minulost, přičemž retrospektivní kapitoly postupně odhalují traumatickou zkušenost hlavní hrdinky. Retrospektiva zde není pouze doplňkem děje, ale zásadním prostředkem psychologické výstavby textu.

Dílo zároveň vykazuje výrazné znaky dívčího románu. Tento žánr sleduje proces osobnostního a sociálního zrání dospívající hrdinky, často prostřednictvím motivu první lásky a konfliktů spojených se školou či rodinou.⁵⁶ Tyto prvky se v románu objevují, avšak nejsou zpracovány idealizovaně. Vztahy zde nejsou prostředkem harmonizace, ale zdrojem nejistoty, manipulace a psychického zranění. Text tak překračuje tradiční schéma dívčího románu a přibližuje se k psychologicky orientované young adult literatuře.

Literatura pro děti a mládež je charakterizována jako specifický literární subsystém určený dětskému a dospívajícímu čtenáři, který plní nejen estetickou, tak i poznávací a formativní funkci.⁵⁷ *Stačí mávnout křídly* tematizuje problémy typické pro období adolescence, jako je hledání identity, vztahy s vrstevníky, rodinné konflikty i psychickou zranitelnost. Současně reflektuje moderní témata jako například narušenou důvěru, digitální komunikaci nebo psychické trauma.

Významný je také motiv vykořenění a osamělosti. Současná próza pro mládež často pracuje s postavou dítěte či dospívajícího, který se ocitá v novém nebo cizím prostředí a musí

⁵⁵ MOCNÁ, Dagmar a PETERKA, Josef. *Encyklopedie literárních žánrů*. Praha: Paseka, 2004. 576-577 s. ISBN 807185669X.

⁵⁶ MOCNÁ, Dagmar a PETERKA, Josef. *Encyklopedie literárních žánrů*. Praha: Paseka, 2004. 114-115 s. ISBN 807185669X.

⁵⁷ ČENKOVÁ, Jana a kol. *Vývoj literatury pro děti a mládež*. PORTÁL s. r. o, 2006. 11-12 s. ISBN 9788073670955

znovu hledat vlastní identitu.⁵⁸ Tento motiv je v románu přítomen prostřednictvím přestěhování hlavní hrdinky a jejího začleňování do nového kolektivu.

Román lze současně zařadit do rámce young adult, protože je určen především dospívajícím čtenářům a zaměřuje se na témata identity, vztahů a dospívání a hrdinové zároveň nejsou plnoletí, což je dalším znakem této skupiny knih. Zároveň současná young adult literatura často reflektuje psychiku dospívajících, osamělost a nedůvěru k autoritám. Tyto znaky jsou pro dílo Sára Topinkové charakteristické.⁵⁹

Celkově lze *Stačí mávnout křídly* označit za současný psychologický young adult román s prvky dívčí prózy. Navazuje na tradici literatury pro dospívající, zároveň ji však aktualizuje prostřednictvím témat psychického traumatu, digitální komunikace a narušených mezilidských vztahů.

Intertextualita a vlivy

V díle se propojují složky současné young adult literatury, alternativní hudební kultury a odkazů na klasická literární díla. Text nepracuje s rozsáhlou sítí explicitních citací, ale využívá řadu kulturních a literárních aluzí, které rozšiřují významovou rovinu příběhu a pomáhají charakterizovat postavy, jejich emoce i způsob, jakým vnímají svět. Intertextové odkazy se zde propojují se současnou literaturou pro mládež a starší literární tradicí.

Nejvýraznější literární aluzí v románu je odkaz na dílo od Francise Scotta Fitzgeralda *Velký Gatsby*, což je velmi příznačně, zároveň nejoblíbenější kniha hlavní hrdinky.

„Chvilí přemýšlím a potom z nočního stolku vytáhnu pomačkaný paperback Velkého Gatsbyho. Dala jsem ho tam hned, když jsem sem poprvé přišla. Uklidňuje mě, že je tak blízko.

Otevřu knihu na první straně. Vyskočí na mě pár veršů podepsaných Fitzgeraldovým pseudonymem, následuje věnování jeho manželce Zeldě a konečně se k ní dostanu, k první větě, k počátku celého příběhu.“⁶⁰

⁵⁸ ČENKOVÁ, Jana a kol. *Vývoj literatury pro děti a mládež*. PORTÁL s. r. o, 2006. 28 s. ISBN 9788073670955

⁵⁹ IROVÁ, Marie. *Proč dospívající milují young adult knihy? Hunger Games pomáhá najít identitu*. Online. Seznam Zprávy. 2025. Dostupné z: <https://www.seznamzpravy.cz/clanek/magazin-zivotni-styl-proc-dospivajici-miluji-young-adult-knihy-hunger-games-jim-pomaha-najit-identitu-294800> [cit. 2026-04-10].

⁶⁰ TOPINKOVÁ, Sára. *Stačí mávnout křídly*. V Praze: YA čtu, 2022. 58 s. ISBN 978-80-908376-6-9.

Motivy spojené s Fitzgeraldovým románem se v textu objevují opakovaně a souvisejí především s tématy idealizace, iluze, touhy po nedosažitelném štěstí a nemožnosti uniknout minulosti. Podobně jako Jay Gatsby si i některé postavy románu vytvářejí idealizované představy o lásce a vztazích, které se postupně rozpadají pod tlakem reality.

Významná je především paralela mezi Gatsbyho idealizovanou představou o Daisy a Cilčinou idealizací Alexe. Hlavní hrdinka si Alexe romantizuje a ignoruje varovné signály jeho problematického chování. Vztah není budován na skutečném poznání druhého člověka, ale spíše na projekci vlastních představ a potřeb. Román tak navazuje na tradici příběhů o destruktivní idealizaci romantické lásky.

Podobně jako u Fitzgeralda zde minulost nefunguje jako uzavřená etapa života, ale jako síla, která neustále zasahuje do přítomnosti. Cilka se opakovaně vrací ke vzpomínkám a není schopná se od nich oprostit. Retrospektivní kompozice tím zároveň podporuje tematickou blízkost k Fitzgeraldovu román, v němž jsou vzpomínky a nostalgie jedním z klíčových motivů.

Důležitou intertextovou rovinu vytvářejí také hudební odkazy. Hudba zde není pouze jako generační kulisa, ale jako prostředek charakterizace hrdinky a jejího emocionálního světa. Nejvýraznější je odkaz na *In Utero*.

„Zapojím ho do zásuvky a zjistím, že se v něm skrývá *In Utero* od Nirvany, cédéčko, které jsem dávno považovala za ztracené.“⁶¹

Album *In Utero* je významné nejen jako hudební reference, ale i symbolicky. Samotný název odkazuje k nitroděložnímu prostoru, tedy k místu bezpečí, izolace a návratu do uzavřeného světa. V kontextu románu může symbolizovat protagonistčinu touhu stáhnout se před okolním světem a uniknout psychické bolesti. Současně je Nirvana spojována s melancholií, odcizením a emocionální syrovostí, což odpovídá atmosféře celého románu.⁶² Hudební odkazy zároveň propojují román s tradicí young adult próz, v nichž hudba funguje jako důležitý znak identity dospívajících postav.

Určitou návaznost s literární tradicí lze sledovat i v samotné kompozici románu. Střídání přítomnosti a retrospektivních kapitol připomíná psychologické romány pracující

⁶¹ TOPINKOVÁ, Sára. *Stačí mávnout křídly*. V Praze: YA čtu, 2022. 25 s. ISBN 978-80-908376-6-9.

⁶² PAVLIŠ, Dominik. *TOP 7 zajímavostí o In Utero od Nirvany. Kontroverzní texty, porovnání s Nevermind či skrytá skladba*. Online. IReport.cz. 2023. Dostupné z: <https://www.ireport.cz/clanky/style/top-7-zajimavosti-o-in-utero-od-nirvany-kontroverzni-texty-porovnavani-s-nevermind-ci-skryta-skladba>. [cit. 2026-05-06].

s fragmentární pamětí a postupným odhalováním traumatu. Autorka tím navazuje na tradici introspektivní prózy, v níž je důležitější psychologický vývoj postavy než samotná dějová akce.

Hojně zastoupený je také vztah románu k současné digitální kultuře. Chatové konverzace a sociální sítě zde nejsou pouze moderním stylistickým prvkem, ale důležitou součástí mezilidských vztahů. Text tím reflektuje proměnu komunikace v současné společnosti a současně navazuje na nové formy digitální prózy typické pro současnou young adult literaturu.

Celkově můžeme říci, že intertextualita románu *Stačí mávnout křídly* spočívá především v propojení současné young adult estetiky s odkazy na klasickou literaturu, alternativní hudební kulturu a psychologickou prózu o dospívání. Autorka vytváří text, který je výrazně současný, generační kulturně ukotvený, současně však vstupuje do dialogu s širší literární tradicí tematizující iluze, trauma, ztrátu nevinnosti a nemožnost uniknout minulosti.

O autorce

Sára Topinková představuje výraznou zástupkyni autorů současné mladé české literatury, zejména v oblasti young adult prózy. Narodila se v roce 2003 a již od raného dětství projevovala silný vztah k literatuře a psaní. Podle dostupných informací napsala svůj první příběh přibližně v šesti letech, přičemž její ambice stát se spisovatelkou se postupně systematicky rozvíjela. Tento raný zájem byl podporován nejen intenzivní četbou, ale také pravidelnou vlastní tvorbou, která zahrnovala psaní deníků, příběhů a publikování textů na platformě Wattpad.⁶³ Důležitým milníkem v jejím literárním vývoji bylo založení knižního blogu *Dívka mezi stranami* ve třinácti letech, který později transformovala do podoby instagramového profilu. Tato rozhodnutí jí umožnila aktivně vstoupit do čtenářské komunity, sdílet své čtenářské zkušenosti a získávat zpětnou vazbu, která následně ovlivnila její vlastní tvorbu. Zároveň se tímto způsobem zapojila do širšího literárního prostředí a podílela se na popularizaci četby mezi mladými lidmi.⁶⁴

Její profesní dráha je úzce spjata s literaturou pro mládež, přičemž se zaměřuje především na contemporary young adult prózu. Debutovala románem *Stačí mávnout křídly*,

⁶³ *Databáze knih – Sára Topinková*. Online. Dostupné z: <https://www.databazeknih.cz/zivotopis/sara-topinkova-151347>. [cit. 2026-01-22].

⁶⁴ *Rozhovor se spisovatelkou Sárou Topinkovou*. Online. Knihovna Jiřího Mahena v Brně. 2023. Dostupné z: <https://www.kjm.cz/clanky-impulsy/rozhovor-se-spisovatelkou-sarou-topinkovou>. [cit. 2026-01-22].

který vyšel krátce před jejími devatenáctými narozeninami a stal se bestsellerem v rámci menšího nakladatelství YA čtu. Na tento titul navázala dalšími knihami s názvy *Pilná jako včelka*, *Stačí pár kapitol navíc*, *4 povídky* nebo *V záři slunce*. Její tvorba se tematicky soustředí na problémy s dospíváním, mezilidské vztahy, budování a hledání vlastní identity a psychické prožívání mladých lidí, což odpovídá obecnějším tendencím současné young adult literatury.⁶⁵ Například román *Pilná jako včelka* reflektuje problematiku perfekcionismu a tlaku na výkon, které mohou vést k psychickému vyčerpání jedince.⁶⁶

Autorka ve svém tvůrčím procesu klade důraz na to, že psaní nevnímá jako náhodnou inspiraci, ale jako dlouhodobý proces vyžadující disciplínu, trpělivost a systematickosti. Inspiraci nachází v každodenním životě a ve schopnosti pozorovat své okolí, přičemž klade důraz na autenticitu postav a realistické zachycení emocí. Tento přístup se následně odráží v její tvorbě, která je čtenářsky oceňována pro svou čtivost a schopnost vystihnout prožívání mladé generace.⁶⁷

Vedle románové tvorby se Topinková podílí také na povídkových projektech a komunitních literárních aktivitách. Například publikovala ve sbornících vzniklých ve spolupráci s knižními blogery. Její působení tak přesahuje rámec samotného psaní a zahrnuje i aktivní účast v literární komunitě.⁶⁸

Z hlediska literárního kontextu lze Sárů Topinkovu charakterizovat jako autorku, jejíž kariéra vzniká na pomezí tradiční literární tvorby a digitální kultury. Její vývoj dokládá význam online prostředí pro současné začínající autory, kteří prostřednictvím sociálních sítí a komunitních platforem získávají zkušenosti, čtenářskou základnu i prostor pro vlastní seberealizaci. Celkově ji lze zařadit mezi výrazné představitele nové generace českých autorů, jejichž tvorba reflektuje aktuální témata mladé společnosti a zároveň odpovídá proměnám literárního prostředí v digitálním věku.⁶⁹

⁶⁵ Sára Topinková. Online. YA čtu Dostupné z: <https://www.yactu-eshop.cz/sara-topinkova/>. [cit. 2026-01-22].

⁶⁶ *Pilná jako včelka* - Sára Topinková. Online. Městská knihovna Poděbrady. 2025. Dostupné z: <https://www.knihovna-pdy.cz/pilna-jako-vcelka-sara-topinkova>. [cit. 2026-01-22].

⁶⁷ *Rozhovor se spisovatelkou Sárů Topinkovou*. Online. Knihovna Jiřího Mahena v Brně. 2023. Dostupné z: <https://www.kjm.cz/clanky-impulsy/rozhovor-se-spisovatelkou-sarou-topinkovou>. [cit. 2026-01-22].

⁶⁸ HumbookFest - Hosté. Online. Humbook. 2023. Dostupné z: <https://test.humbook.cz/projekt/humbookfest/autori/>. [cit. 2026-01-22].

⁶⁹ *Rozhovor se spisovatelkou Sárů Topinkovou*. Online. Knihovna Jiřího Mahena v Brně. 2023. Dostupné z: <https://www.kjm.cz/clanky-impulsy/rozhovor-se-spisovatelkou-sarou-topinkovou>. [cit. 2026-01-22].

2.2 Alespoň prozatím – Amélie Salingerová

Obsahová rovina

Román *Alespoň prozatím* Amélie Salingerové představuje současnou young adult prózu, která propojuje intimní příběh dospívání s kolektivní zkušeností pandemie covidu-19. Text zachycuje období první vlny pandemie z perspektivy dospívající dívky Mariny a soustředí se především na témata první lásky, ztráty iluzí, osamělosti, nejistoty budoucnosti, proměny mezilidských vztahů a hledání vlastní identity. Pandemie zde nefunguje pouze jako historická kulisa, ale jako zásadní dějotvorný i psychologický prvek, který výrazně ovlivňuje každodenní život postav i jejich emocionální vývoj.

Již úvod románu naznačuje dvojí tematickou rovinu – osobní a společenskou. Marina původně začíná psát deník jako záznam mimořádné historické situace, postupně se však text proměňuje v intimní výpověď o vlastním dospívání.

„Co však začalo jako snaha zachytit atmosféru doby pro budoucí generace, se velmi rychle změnilo v můj osobní příběh. Příběh o tom, jak jsem se poprvé zamilovala, měla zlomené srdce a uvědomila si, že láska není vůbec taková, jakou jsem si ji představovala.“⁷⁰

Tato pasáž zároveň předznamenává hlavní motivy románu – zamilovanost, citové zklamání a postupnou ztrátu romantických představ o vztazích. Autorka tak propojuje klasický coming-of-age příběh s generační zkušeností pandemie.

Klíčovým tématem textu je izolace a proměna každodennosti během lockdownu. Marina nejprve pandemii nevnímá jako zásadní problém, podobně jako většina jejího okolí.

„Lena: A teď se ještě bojím toho čínskýho viru

Marina: Cože? :D

Marina: O čem to mluvíš? “⁷¹

Postupně však narůstá nejistota, mediální panika i strach z budoucnosti.

„Lena: Nic se o tom neví a hrozně se to šíří

Lena: Každý večer koukám na zprávy a pak nemůžu spát “⁷²

⁷⁰ SALINGEROVÁ, Amélie. *Alespoň prozatím*. V Praze: YA čtu, 2022. 9 s. ISBN 978-80-908376-0-7.

⁷¹ SALINGEROVÁ, Amélie. *Alespoň prozatím*. V Praze: YA čtu, 2022. 15 s. ISBN 978-80-908376-0-7.

⁷² SALINGEROVÁ, Amélie. *Alespoň prozatím*. V Praze: YA čtu, 2022. 21 s. ISBN 978-80-908376-0-7.

Pandemie zde není zobrazena dramaticky nebo katastroficky, ale spíše skrze drobné změny běžného života – zavření škol, omezení kontaktu s přáteli, přesun komunikace do online prostoru nebo nucené soužití rodin v izolaci. Právě tato každodennost činí román autentickým generačním obrazem období covidu.

Hlavní dějová linie se soustředí na Marininu první zamilovanost do spolužáka Martina. Martin je zpočátku stylizován jako idealizovaný objekt touhy – charismatický, uzavřený a tajemný chlapec, který v Marině vyvolává intenzivní emocionální reakce.

„ Nemohla jsem si pomoci – zakoukávala jsem se do něj čím dál tím víc. Zbožňovala jsem jeho humor a bezstarostný pohled na svět, jeho d'olíčky od smíchu a tmavě zrzavé vlasy. V jeho přítomnosti moje srdce tlouklo rychleji a připadala jsem si naživu jako ještě nikdy předtím. “⁷³

Jejich vztah se začíná rychle rozvíjet těsně před uzavřením škol.

„No a hele... chtěla bys teda se mnou jít někdy na rande?’ zamumlal.

Rozzářila jsem se. „Jo, to bych ráda.’ “⁷⁴

Pandemie však jejich vztah zásadně naruší. Marina je nucena odjet s rodiči na rodinnou chatu mimo Prahu, čímž dochází nejen k fyzickému odloučení od Martina, ale i k postupné proměně jejích citů a představ. Motiv odloučení zde zároveň symbolizuje přechod mezi dětstvím a dospělostí – Marina je vytržena ze svého běžného prostředí a nucena konfrontovat se sama se sebou.

Vedle Martina se postupně do popředí dostává postava Jakuba, syna sousedů na venkově. Jakub představuje protipól Martinovy idealizované nedostupnosti. Je otevřenější, stabilnější a přirozenější, čímž narušuje Marininu původní představu o romantické lásce. Významné je, že právě během izolace a omezeného sociálního kontaktu vzniká mezi postavami hlubší a autentičtější vztah.

Důležitou roli hrají také vedlejší postavy. Nejbližší Marinina kamarádka Lena reprezentuje generační únavu a frustraci z pandemie. Prostřednictvím jejich chatových konverzací autorka zachycuje psychické dopady lockdownu na mladé lidi. Humor a ironie, které Lena používá, zde fungují jako obranný mechanismus proti bezmoci a stresu.

⁷³ SALINGEROVÁ, Amélie. *Alespoň prozatím*. V Praze: YA čtu, 2022. 29 s. ISBN 978-80-908376-0-7.

⁷⁴ SALINGEROVÁ, Amélie. *Alespoň prozatím*. V Praze: YA čtu, 2022. 34 s. ISBN 978-80-908376-0-7.

„Lena: Je to hrůza

Lena: Mamka je celý dny v nemocnici a já se musím starat o ségru

Lena: Přestávám to zvládat :D“⁷⁵

Podstatným motivem románu je také digitalizace komunikace. Vztahy jsou během pandemie nuceně přesouvány do online prostoru, což autorka zachycuje prostřednictvím četných chatových konverzací. Ty působí autenticky a současně ukazují proměnu mezilidských vztahů v době izolace. Online komunikace zde není pouze stylistickým prvkem, ale důležitou součástí dějové výstavby i charakteristiky postav.

„Martin: Nechápu, že jsi fakt odjela na venkov. To je jako v Dekameronu. Jenom teda doufám, že si tam s nějakými kamarády nevyprávíš lechtivé historky :D

Marina: :D :D Bohužel nemám s kým :(:D“⁷⁶

Významnou součástí obsahové roviny je také prostředí. Román pracuje s rozdílností města a venkova. Praha představuje svět běžného dospívajícího života – škola, přátelé, ruch, každodennost a romantické představy. Naopak venkovská chata během lockdownu symbolizuje izolaci, zpomalení a prostor pro introspekci. Marina zde zažívá pocit opuštění, ale zároveň postupně objevuje sílu klidu. Poklid přírody zde kontrastuje s mediální panikou a současně zde figuruje jako prostor proměny hlavní hrdinky.

„Venku byl takový klid. V dálce jsem slyšela akorát ptačí cvrlikání a šumění lesa. Připadalo mi to trochu absurdní – celý svět řešit krizi, ale na naší chytě by to člověk ani nemusel vědět.“⁷⁷

Časově je děj pevně ukotven v období první vlny pandemie covidu-19 v roce 2020. Konkrétní historická situace je v textu neustále připomínána prostřednictvím zmínek o uzavření škol, nošení roušek, vládních opatření či sledováním zpráv. Román tak získává i dokumentární rozměr.

Celkově můžeme říci, že obsahová rovina románu *Alespoň prozatím* je vystavěna na propojení osobního dospívání s kolektivní zkušeností pandemií. Autorka zachycuje nejen první lásku a emocionální zranění hlavní hrdinky, ale i atmosféru nejistoty, izolace a proměny

⁷⁵ SALINGEROVÁ, Amélie. *Alespoň prozatím*. V Praze: YA čtu, 2022. 59-60 s. ISBN 978-80-908376-0-7. s.

⁷⁶ SALINGEROVÁ, Amélie. *Alespoň prozatím*. V Praze: YA čtu, 2022. 60 s. ISBN 978-80-908376-0-7.

⁷⁷ SALINGEROVÁ, Amélie. *Alespoň prozatím*. V Praze: YA čtu, 2022. 57 s. ISBN 978-80-908376-0-7.

mezilidských vztahů během historicky výjimečného období. Dílo tak funguje současně jako intimní psychologický příběh i jako generační výpověď o dospívání v době pandemie.

Kompoziční rovina

Kompoziční výstavba románu je výrazně podřízena snaze zachytit autenticitu dospívání během pandemie covidu-19. Autorka vytváří text, který kombinuje deníkové vyprávění, retrospektivní komentář, chatové konverzace i introspektivní pasáže, čímž vzniká kompozičně dynamický a generačně autentický celek. Struktura románu odpovídá psychologickému zaměření textu – děj není vystavěn primárně prostřednictvím dramatických zvrátů, ale skrze postupnou proměnu emocí, vztahů a vnitřního prožívání hlavní hrdinky.

Dílo je psáno jako retrospektivní záznam období pandemie. Marina od počátku reflektuje události s určitým časovým odstupem, což umožňuje propojit bezprostřední emocionální prožívání s pozdější interpretací a sebereflexí. Hrdinka zde otevřeně tematizuje samotný proces vyprávění a zároveň naznačuje subjektivnost celého textu. Čtenář od začátku ví, že sleduje minulou zkušenost filtrovanou vzpomínkou a emocemi hlavní hrdinky. Tento retrospektivní rámec zároveň vytváří melancholický tón celého románu, protože již od prvních stran je naznačeno, že vztahy ani události nedopadnou podle původních romantických představ.

„Co však začalo jako snaha zachytit atmosféru doby pro budoucí generace, se velmi rychle změnilo v můj osobní příběh. Příběh o tom, jak jsem se poprvé zamilovala, měla zlomené srdce a uvědomila si, že láska není vůbec taková, jakou jsem si ji představovala.

(...)

V knize, podobně jako v životě si totiž nikdy nemůžete být jistí, zda na vás na další stránce nečeká nějaké překvapení.“⁷⁸

Kompozičně je text členěn do relativně krátkých kapitol, které odpovídají fragmentárnosti pandemické zkušenosti i psychologii vyprávění dospívajícího. Jednotlivé kapitoly často fungují jako samostatné emoční nebo situační celky – zachycují konkrétní den, rozhovor, konflikt či vzpomínku. Tento způsob členění vytváří rytmus připomínající deníkové zápisy nebo digitální komunikaci současné generace.

⁷⁸ SALINGEROVÁ, Amélie. *Alespoň prozatím*. V Praze: YA čtu, 2022. 9-10 s. ISBN 978-80-908376-0-7.

Chatové konverzace jsou tedy také klíčovým kompozičním prvkem. Nejsou totiž pouze doplňkem klasického vyprávění, ale plnohodnotnou součástí narativní struktury. Pandemie přesouvá mezilidské vztahy do online prostoru, což se přímo promítá i do formy textu. Chatové pasáže dynamizují vyprávění, narušují souvislý tok introspektivního textu a současně posilují autenticitu celé knihy.

„Marina: Mám asi špatnou zprávu

Lena: Jakou???

Marina: Přijde mi, že s Martinem to asi nedopadne

Lena: Cože!

Lena: Vždyť si z něj byla udělaná tak dlouho! :(

Marina: Já vím! Ale jak spolu nejsme každý den, nemáme si o čem povídat

Marina: Včera jsme si telefonovali kvůli jednomu úkolu

Marina: A jakmile jsme ho zkontrolovali, neměli jsme si prostře vůbec co říct

Marina: Jen to, jak je situace hrozná a tak

Marina: Bylo to takový trapný...

Marina: Prostě... chápeš? “⁷⁹

Tyto konverzace plní několik funkcí současně. Posouvají děj, charakterizují postavy, zachycují atmosféru společnosti i psychický stav jednotlivých hrdinů.

Jazyk v chatech se výrazně liší od introspektivních pasáží vyprávění. Zatímco Marina ve vnitřních monologích často působí citlivě a melancholicky, v online komunikaci používá ironii, humor a zkratkovitost typickou pro současnou digitální komunikaci. Tento kontrast vytváří duševní hloubku postavy a ukazuje rozdíl mezi vnitřním prožíváním a veřejnou sebeprezentací.

Z hlediska vypravěčské perspektivy je román vystavěn v ich-formě. Vyprávění je silně subjektivizované a čtenář získává přístup výhradně k Marininu vnímání světa. Ostatní postavy jsou charakterizovány především prostřednictvím její interpretace, což posiluje psychologickou

⁷⁹ SALINGEROVÁ, Amélie. *Alespoň prozatím*. V Praze: YA čtu, 2022. 131 s. ISBN 978-80-908376-0-7.

orientaci textu. Tento princip je důležitý zejména ve vztahu k Martinovi, který dlouho zůstává spíše projekcí Marininy idealizace než plně samostatnou postavou.

Subjektivita vyprávění se výrazně projevuje i v práci s emocemi. Marina často reflektuje vlastní nejistotu, neschopnost porozumět vlastním pocitům i postupnou proměnu svého vztahu k Martinovi. Tyto pochybnosti se objevují zejména ve chvíli, kdy je jejich kontakt omezen pouze na telefonáty a online komunikaci.

„Ale upřímně? Zase tolik mi to nechybělo.

Proč mi to ale tolik nechybělo? Co se to se mnou dělo?

Byla pravda, že několik posledních týdnů mi připadalo spíš jako zvláštní sen než realita a těžko jsem si představovala, že bych se z něj mohla probudit a navázat s Marinem tam, kde jsme skončili. Zejména když bylo jasné, že svět se do svých zajetých kolejí jen tak nevrátí.“⁸⁰

Autorka zde nepracuje s dramatickým dějovým napětím v tradičním smyslu, ale spíše s duševním napětím vycházejícím z nejistoty, čekání a nevyřčených emocí. Důležitá je především postupná proměna Marinina vnitřního světa, která se odráží v jejích úvahách o vztazích, citech i vlastní identitě. Velkou roli v knize hrají také dialogy s ostatními postavami, které umožňují verbalizovat pocity, jež si Marina sama dlouho neumí přiznat.

„Marina: Ale nikdy jsme si nepovídali o pocitech

Marina: A plánech do budoucna

Marina: Spíš jsme tak cukrovali o ničem

Lena: To by určitě ještě přišlo!

Marina: S Martinem? :D

Marina: Víš, jak je pro některý lidi těžký z něj vydolovat základní informace o jeho životě

Marina: Se mnou takovej problém nemá, ale ani tak si nemyslím, že je typ, co by s tebou rozebíral svoje emoce?

Lena: A od kdy ty chceš rozebírat svoje emoce? :D

Lena: Nerada to říkám, ale ty jsi úplně stejný tajnůstkář jako Martin! :D

⁸⁰ SALINGEROVÁ, Amélie. *Alespoň prozatím*. V Praze: YA čtu, 2022. 96 s. ISBN 978-80-908376-0-7.

Lena: Jenom proto, že tě znám delší dobu, tak o tobě něco tuším!

Lena: Proto se k sobě tak hodíte

Marina: Hm!

Marina: To mě nenapadlo

Marina: Ale co když jsem se změnila?

*Marina: Co když už nechci být tajnůstkář?*⁸¹

Časová výstavba románu je převážně chronologická, avšak místy je narušována retrospektivními komentáři nebo návraty ke vzpomínkám. Pandemie zde vytváří specifické vnímání času – běžný rytmus života je narušen, dny splývají a postavy ztrácejí orientaci v budoucnosti. Tento pocit stagnace autorka zachycuje prostřednictvím opakování každodenních činností, online výuky i dlouhých rozhovorů o nejisté budoucnosti.

„Lena: Takže hádám... že žádnéj trip po jižní Evropě letos nebude

Marina: No nevypadá to :(

Marina: Jak dlouho myslíš, že tohle ještě bude trvat?

Lena: Někteří vědci tvrdí, že by ten virus mohl vymizet během léta

Lena: Nebo se stát normální chřipkou

Lena: Myslím, že to je to nejlepší, v co můžeme doufat“⁸²

Současně však román pracuje i s kontrastem „rychlého“ a „zastaveného“ času. Zatímco společnost se během pandemie symbolicky zastavuje, emocionální svět hlavní hrdinky se naopak dramaticky proměňuje. Marina během několika měsíců prožívá intenzivní citový vývoj, který působí dynamičtěji než okolní realita.

Kompozičně důležitá je také rozdílnost dvou prostředí – Praha a chata na venkově. Přesun na venkov představuje výrazný zlom nejen dějový, ale i strukturální. První část románu je dynamičtější, založená na školním kolektivu, každodenním kontaktu s Martinem a rychlé komunikaci. Po odjezdu na chatu se tempo vyprávění zpomaluje, přibývá introspektivních pasáží, reflektivních úvah i detailnější budování vztahů s novými postavami, především

⁸¹ SALINGEROVÁ, Amélie. *Alespoň prozatím*. V Praze: YA čtu, 2022. 132-133 s. ISBN 978-80-908376-0-7.

⁸² SALINGEROVÁ, Amélie. *Alespoň prozatím*. V Praze: YA čtu, 2022. 86 s. ISBN 978-80-908376-0-7.

s Jakubem. Kompozice tak přímo odráží psychický stav hlavní hrdinky i proměnu její životní situace během izolace.

Klíčovou pozici v kompoziční výstavbě zastává také motiv čekání. Postavy čekají na konec pandemie, návrat do školy, nové informace i na vyjasnění vlastních vztahů. Toto čekání vytváří skryté napětí, které nahrazuje tradiční dramatickou akci. Dílo tak působí civilně a realisticky, protože zachycuje zkušenost období, kdy byla každodennost založena především na nejistotě a očekávání.

Zajímavým kompozičním prvkem je rovněž prolínání individuálního a kolektivního prožívání. Marina často reflektuje vlastní situaci paralelně s tím, co se odehrává ve společnosti. Osobní emoce se tak propojují s širší zkušeností pandemie, čímž román získává nejen intimní, ale i generační rozměr. Styl kompozice odpovídá současné young adult literatuře – text je psán plynule, civilně a emocionálně přístupně, zároveň však pracuje s jemnou psychologickou výstavbou a promyšleným střídáním dialogů, chatových konverzací a introspektivních pasáží.

Významová rovina

Významová rovina funguje především na zachycení pocitu nejistoty, osamělosti a emocionální proměny dospívajícího člověka v období pandemie covidu-19. Autorka propojuje intimní příběh první lásky a hledání vlastní identity s širší společenskou zkušeností izolace, strachu a narušení každodennosti. Pandemie zde nefiguruje pouze jako historická kulisa, ale jako zásadní zkušenost, která proměňuje vztahy mezi lidmi i způsob, jakým postavy vnímají samy sebe.

Jedním z hlavních významových motivů románu je střet idealizovaných představ s realitou. Marina si na začátku příběhu vytváří romantickou představu o vztahu s Martinem a postupně jej idealizuje jako někoho výjimečného a nedostupného. Její citové prožívání je však často založeno více na představách než na skutečné blízkosti. Tento motiv je patrný například v chvíli, kdy Marina reflektuje vlastní zamilovanost.

„V jeho přítomnosti moje srdce tlouklo rychleji a připadala jsem si naživu jako ještě nikdy předtím.“⁸³

⁸³ SALINGEROVÁ, Amélie. *Alespoň prozatím*. V Praze: YA čtu, 2022. 29 s. ISBN 978-80-908376-0-7.

Láska zde zpočátku působí jako intenzivní emocionální zkušenost spojená především s idealizací a vzrušením. Postupně však Marina zjišťuje, že její vztah s Martinem postrádá hlubší porozumění a skutečnou otevřenost. Pandemie tento proces urychluje, protože omezuje osobní kontakt a odhaluje křehkost jejich vztahu.

Osamělost a izolace má v románu také větší význam. Marina je během lockdownu vytržena ze svého běžného života a nucena opustit školní prostředí, přátele i každodenní kontakt s Martinem. Přesun na venkovskou chatu vytváří pocit odloučení od dosavadního světa.

„Připadalo mi to trochu absurdní – celý svět řešil krizi, ale na naší chatě by to člověk ani nemusel vědět.“⁸⁴

Tato pasáž ukazuje kontrast mezi globální krizí a izolovaným venkovským prostředím, Příroda zde získává symbolický význam – představuje prostor klidu, zpomalení a určitého úniku před chaosem okolního světa. Zároveň však izolace vede Marinu k intenzivnější introspekci a přemýšlení o vlastních emocích.

Dalším klíčovým motivem je také proměna mezilidských vztahů během pandemie. Román opakovaně ukazuje, že fyzická vzdálenost odhaluje skutečnou pevnost jednotlivých vztahů. Marina si postupně uvědomuje, že komunikace s Martinem je stále povrchnější a méně přirozená.

„Marina: Včera jsme si telefonovali kvůli jednomu úkolu

Marina: A jakmile jsme ho zkontrolovali, neměli jsme si prostě vůbec co říct“⁸⁵

Autorka zde zachycuje vztah během lockdownu – komunikace pokračuje, ale ztrácí spontánnost a přirozenost. Pandemie tvoří prostředek odhalení skutečné hloubky vztahů i emocionální blízkosti mezi lidmi.

Vedle romantické linie dílo tematizuje také proces osobnostního zrání hlavní hrdinky. Marina se během příběhu postupně učí reflektovat vlastní emoce i potřeby a přestává pouze pasivně přijímat své romantické představy. Důležitým momentem je její uvědomení, že problém nespočívá jen v Martinovi, ale i v její vlastní uzavřenosti.

„Marina: Co když už nechci být tajnůstkář?“⁸⁶

⁸⁴ SALINGEROVÁ, Amélie. *Alespoň prozatím*. V Praze: YA čtu, 2022. 57 s. ISBN 978-80-908376-0-7.

⁸⁵ SALINGEROVÁ, Amélie. *Alespoň prozatím*. V Praze: YA čtu, 2022. 131 s. ISBN 978-80-908376-0-7.

⁸⁶ SALINGEROVÁ, Amélie. *Alespoň prozatím*. V Praze: YA čtu, 2022. 131 s. ISBN 978-80-908376-0-7.

Toto krátké prohlášení v chatové konverzaci představuje významný posun ve vývoji postavy. Hlavní hrdinka zde začíná chápat, že emocionální blízkost vyžaduje otevřenost a schopnost sdílet vlastní pocity. Román tak tematizuje dospívání jako proces postupného sebepoznání a překonávání vlastní nejistoty.

Významovou rovinu textu posiluje také motiv nejisté budoucnosti. Pandemie narušuje představu stability a možnosti plánovat vlastní život. Postavy opakovaně diskutují o tom, jak dlouho bude lockdown trvat a kdy se vše vrátí do normálu. Tento pocit nejistoty se přenáší i do jejich osobních vztahů a emocionálního života.

Důležitou součástí významové roviny je rovněž generační zkušenost dospívání v době krize. Marina a její přátelé jsou nuceni dospívat v situaci, kdy je narušena běžná socializace, školní život i každodenní kontakt s vrstevníky. Online komunikace nahrazuje osobní vztahy a mladí lidé se musí vyrovnávat s pocitem izolace i psychické únavy. To se odráží například v komunikaci s Lenou.

„Lena: Je to hrůza

Lena: Mamka je celý dny v nemocnici a já se musím starat o ségru

Lena: Přestávám to dávat :D

Lena: Začínám chápat lidi, kterým rupne v hlavě a někoho zavraždí :D“⁸⁷

Humor zde působí jako obranný mechanismus proti frustraci a psychickému vyčerpání. Autorka realisticky zachycuje způsob, jakým mladí lidé během pandemie kombinovali ironii a nadsázku s reálnými obavami a úzkostmi.

Atmosféra románu je převážně melancholická, intimní a reflexivní. Významnou roli zde hraje pocit zpomaleného času a zvláštní odtrženosti od reality, který byl pro období lockdownu charakteristický. Současně však román nevyznívá pouze pesimisticky. Vedle motivů izolace a nejistoty se objevuje také motiv proměny a nového začátku. Marina během pandemie postupně opouští své idealizované představy o vztazích i sama o sobě a začíná dospívat k realističtějšímu pohledu na svět i mezilidské vztahy.

Román *Alespoň prozatím* tak významově přesahuje rámec běžného romantického young adult příběhu. Nejde pouze o vyprávění o první lásce, ale především o text zachycující proces

⁸⁷ SALINGEROVÁ, Amélie. *Alespoň prozatím*. V Praze: YA čtu, 2022. 59-60 s. ISBN 978-80-908376-0-7.

emocionálního zrání v podmínkách společenské krize. Pandemie zde funguje jako urychlovač změny, který zrychluje dospívání, odhaluje skutečnou povahu vztah a nutí postavy konfrontovat se s vlastní nejistotou i samotou.

Kontext knihy

Dílo můžeme zařadit do kontextu současné young adult literatury, která se zaměřuje především na psychologii dospívajících postav, mezilidské vztahy, hledání identity a aktuální společenská témata. Text zároveň výrazně reflektuje zkušenost generace dospívajících během pandemie covidu-19, čímž se řadí mezi prózy reagující na bezprostřední společenskou realitu první poloviny 20. let 21. století. Pandemie nevytváří pouze kulisu příběhu, ale základní zkušeností, která formuje každodennost postav i jejich emoční vývoj.

Významným kontextem románu je především literatura pro mládež zaměřená na psychologické a vztahové problémy dospívajících. Jedním z charakteristických rysů současné literatury pro děti a mládež je důraz na „*problematiku identity a hodnot*“ i na překonávání životních překážek.⁸⁸ Tyto prvky se výrazně objevují i v románu *Alespoň prozatím*, kde hlavní hrdinka postupně přehodnocuje vlastní představy o vztazích, dospělosti i sama o sobě.

Marina je zobrazena jako typická současná dospívající hrdinka, která je citlivá, nejistá a často uzavřená do vlastního vnitřního světa. Současně však její zkušenost výrazně ovlivňuje mimořádná společenská situace. Pandemie narušuje běžný proces dospívání, omezuje sociální kontakt a přesouvá mezilidskou komunikaci do online prostoru. To se výrazně promítá do běžného života postav.

„V pátek jsem už s jistotou mohla prohlásit, že první online školní týden byl pekelný. Měla jsem pocit, že jsem nedělala nic jiného než úkoly, a to polovina učitelů zatím nic nezadala a jen testovala funkčnost online učebního prostředí.“⁸⁹

Tato pasáž zachycuje bezprostřední zkušenost studentů během první vlny pandemie a současně dokumentuje generační problémy doby. Román tak funguje nejen jako fikční příběh, ale i jako určitý záznam mimořádného období naší minulosti.

⁸⁸ ČENKOVÁ, Jana a kol. *Vývoj literatury pro děti a mládež*. PORTÁL s. r. o, 2006. 32 s. ISBN 9788073670955.

⁸⁹ SALINGEROVÁ, Amélie. *Alespoň prozatím*. V Praze: YA čtu, 2022. 64 s. ISBN 978-80-908376-0-7.

Dílo lze zároveň zasadit do širšího kontextu současné young adult literatury, která se stále častěji zaměřuje na psychické zdraví, osamělost, úzkost a mezilidské vztahy. Marina ani ostatní postavy nejsou stylizovány heroicky, naopak působí civilně a realisticky. Jejich problémy nejsou výjimečné, ale generačně sdílené – nejistota z budoucnosti, komplikované vztahy, pocit izolace nebo potřeba někam patřit.

Současně je text silně propojen s prostředím aktuální digitální kultury. Postavy sledují zprávy online, komunikují prostřednictvím chatu a jejich vztahy jsou výrazně ovlivněny sociální izolací i technologiemi. Román tak zachycuje specifickou podobu dospívání v 21. století, kdy digitální komunikace představuje přirozenou součást každodenní reality.

Kontext románu *Alespoň prozatím* je tedy možné chápat ve třech základních rovinách jako současný young adult román, jako generační výpověď o dospívání během pandemie, a zároveň jako text reflektující proměnu mezilidské komunikace v digitální době. Právě propojení niterného příběhu s konkrétní historickou zkušeností činí z románu výrazný text současné české literatury pro děti a mládež.

Jazyková a stylistická rovina

Jazyková a stylistická rovina díla je výrazně založena na ich-formě, civilním vyjadřování, hovorovosti a kombinaci klasického vyprávění s chatovou komunikací. Autorka volí jazyk blízký dospívající vypravěčce, a proto text nepůsobí odtažitě ani knižně stylizovaně, ale naopak přirozeně a současně. Hlavní hrdinka vypráví svůj příběh subjektivně, často ironicky a se značnou mírou sebereflexe. Už v úvodu románu je patrné, že protagonistka komentuje nejen události, ale i samotnou činnost psaní a vyprávění.

„Nikdy jsem nepatřila k lidem, kteří si pravidelně píšou deník. Několikrát jsem začala, ale vždycky jsem se na to po pár dnech vykašlala s tím, že je přece lepší život žít než ho strávit psaním o něčem, co se mi přihodilo v minulosti. Pravdou však bylo, že jsem jednoduše neměla o čem psát. Můj život byl dost nudný a přesně tak mi to vyhovovalo. Kdo potřebuje drama, když má televizi?“⁹⁰

Tato pasáž ukazuje několik typických rysů autorčina stylu. Vyprávění je civilní, bez výrazné patetičnosti, ale zároveň je subjektivní a hodnotící. Hlavní hrdinka užívá ironii, čímž

⁹⁰ SALINGEROVÁ, Amélie. *Alespoň prozatím*. V Praze: YA čtu, 2022. 9 s. ISBN 978-80-908376-0-7.

se její projev přibližuje běžné mluvě dospívající dívky. Jazyk není akademický ani lyricky komplikovaný, ale právě v jednoduchosti a přirozenosti nabývá autenticity. Marina nepředstírá velkou literární stylizaci naopak se vymezuje vůči představě, že její život je dost zajímavý na to, aby byl zaznamenán.

Výrazným stylistickým prostředkem je také metatextovost, tedy vědomé upozorňování na to, že čtenář čte příběh, který někdo zpětně sestavuje a vypráví. Hlavní postava oslovuje čtenáře nepřímou a komentuje strukturu svého vyprávění. Tento způsob dodává textu lehkost a zároveň vytváří dojem důvěrného kontaktu mezi hlavní postavou a čtenářem. Marina si uvědomuje, že svůj příběh konstruuje, a sama upozorňuje na to, že pořadí událostí i jejich interpretace nejsou náhodné. Styl tak odpovídá deníkové, ale zároveň zpětně reflektované formě vyprávění.

„Co však začalo jako snaha zachytit atmosféru doby pro budoucí generace, se velmi rychle změnilo v můj osobní příběh. Příběh o tom, jak jsem se poprvé zamilovala, měla zlomené srdce a uvědomila si, že láska není vůbec taková, jakou jsem si ji představovala. Ráda bych však podotkla, že tyto události se nestaly nutně ve stejném pořadí, v jakém jsem je právě vyjmenovala. To by ode mě bylo pěkně ošklivé, kdybych hned na začátku prozradila, jak moje vyprávění skončí.“⁹¹

Velmi důležitou jazykovou složkou románu jsou chatové konverzace. Ty protínají souvislé vypravování, jsou často bez uvozovek a s uvedením jména mluvčího. Jazyk těchto konverzací je hovorový, zkratkovitý, obsahuje emotikony, anglicismy a nespisovné tvary a často není ukončen žádnou interpunkcí. Tím se text výrazně přibližuje běžné digitální komunikaci dospívajících.

„Lena: Jo, někdy trochu lituju, že jsme si vybraly tak těžkou školu

Lena: A že jsem si jako hlavní předmět zaměření zvolila společenský vědy a děják

Lena: Někdy bych si přála, abych s tebou chodila na matiku

Lena: ...ale pak si vždycky vzpomenu, že neumím počítat

Lena: Takže mi nezbývá nic jiného než napsat tu esej a smířit se se svým osudem :D

Marina: Prosím tě :D

⁹¹ SALINGEROVÁ, Amélie. *Alespoň prozatím*. V Praze: YA čtu, 2022. 9-10 s. ISBN 978-80-908376-0-7.

Marina: Počítat umíš, ale vždycky tě přece víc bavila historie (dokonce i ty části, který mně přišly hrozně nudný)

Marina: Takže, ač to nerada přiznávám, myslím, že jsi před lety zvolila správně :D

Marina: I když to znamenalo nechodit se mnou do třídy

Marina: Necht' má oběť není zapomenuta

Marina: btw určitě to napíšeš skvěle :)“⁹²

Tato ukázka dobře dokládá generační autenticitu textu. Objevují se zde výrazy jako „děják“, „matika“, „btw“, emotikony „:D“ nebo „:)“ a také humorná nadsázka „Necht' má oběť není zapomenuta“. Chatové pasáže zároveň individualizují postavy – Lena působí bezprostředně, trochu úzkostně, ale zároveň vtipně. Marina reaguje podporujícím a ironickým tónem. Dialog tak neslouží pouze k předání informací, ale také k charakterizaci vztahu mezi postavami.

Autorka velmi často pracuje s humorem a ironií jako prostředkem odlehčení vážných témat. Pandemie, škola, nejistota i vztahové problémy jsou sice tematicky závažné, ale styl mluvy postav je často odlehčený, nadsazený a sebeironický.

„Marina: Taky jsem z toho dost vyděšená

Marina: Někde jsem četla, že ten virus je umělej a má zabránit přelidnění

Marina: A slyšela jsi, jak se snížily emise v Číně? Aspoň něco pozitivního

Lena: Vidím, že už zase čteš konspirační teorie :D

Lena: To s těmi emisemi jsem četla

Marina: Nebo v Číně nechtějí platit důchody

Lena: Já jsem četla na fb, že to vymysleli Amíci, aby ochromili čínskou ekonomiku

Marina: :D :D Dobře, raději s tím přestaňme“⁹³

Hovorová a humorná forma zde vytváří protiklad závažnosti situace. Postavy reagují na strach pomocí nadsázky, což odpovídá přirozenému způsobu, jakým dospívající často

⁹² SALINGEROVÁ, Amélie. *Alespoň prozatím*. V Praze: YA čtu, 2022. 14-15 s. ISBN 978-80-908376-0-7.

⁹³ SALINGEROVÁ, Amélie. *Alespoň prozatím*. V Praze: YA čtu, 2022. 21 s. ISBN 978-80-908376-0-7.

zpracovávají nejistotu. Jazyk tak plní psychologickou funkci – humor zakrývá úzkost, ale zároveň ji nepřímo odhaluje.

Vedle hovorovosti a ironie je pro styl románu typická také detailní introspekce. Marina často popisuje vlastní myšlenkové pochody a emoce, přičemž jazyk zůstává srozumitelný, ale citově přesný. Například její zamilovanost do Martina je vyjádřena prostřednictvím tělesných i psychických reakcí.

„Nemohla jsem si pomoci – zakoukávala jsem se do něj čím dál tím víc. Zbožňovala jsem jeho humor a bezstarostný pohled na svět, jeho d'olíčky od smíchu a tmavě zrzavé vlasy. V jeho přítomnosti moje srdce tlouklo rychleji a připadala jsem si naživu jako ještě nikdy předtím. Když jsem na něj myslela, nemohla jsem se přestat usmívat. Věčně jsem byla zasněná, až do mě občas někdo musel strčit, abych se probrala. Ve dny, kdy jsme spolu nešli ze školy, jsem byla mrzutá a užírala se myšlenkou, co asi dělá místo toho.“⁹⁴

Máme zde i emocionalitu typickou pro young adult literaturu. Zamilovanost není vyjádřena abstraktně, ale skrze konkrétní projevy chování a tělesného prožívání, jako je zrychlený tlukot srdce, zasněnost, úsměv nebo neschopnost soustředit se.

Velkou součástí stylu jsou také realisticky zachycené útržky řeči z okolí. Autorka vkládá do textu fragmenty cizích rozhovorů, čímž vytváří atmosféru veřejného prostoru a současně ukazuje, jak pandemie postupně proniká do běžné komunikace.

„No a pak jsem mu normálně řekl, ne, nebudu jí přece podávat ruku, kdo ví, kdy si ji naposledy myla mýdlem...“

„... já teď do tramvaje normálně nosím přes obličej šátek, bez něho mám hrozně špatný pocit...“

„... moje máma včera objednala respirátory a je to docela zázrak, protože jinak jsou vyprodané, tak jsem zvědavěj, co za čínský šmejdy nám to přijde...“

„... včera jsme jeli do obchodu a nakoupili zásoby jídla, kdyby dodávky jídla zkolabovaly...“

„... a toaletní papír...“

⁹⁴ SALINGEROVÁ, Amélie. *Alespoň prozatím*. V Praze: YA čtu, 2022. 29-30 s. ISBN 978-80-908376-0-7.

... stejně tu školu každým dnem zavřou. Nemůžou nás tady držet, nepřipadám si tady bezpečně...'

*... kdybychom alespoň nosili roušky!'*⁹⁵

Stylisticky je zde důležité užití elips a nedokončených výpovědí. Rozhovory nejsou podány jako uzavřené dialogy, ale jako náhodně zaslechnuté fragmenty. To vytváří dojem chaosu, zahlcení a rostoucí společenské nervozity. Jazyk zde napodobuje informační šum, který byl pro začátek pandemie typický.

Autorka pracuje také s charakterizačním popisem, v němž se spojuje vnější vzhled postavy s hodnocením vypravěčky. Například Klára je představena prostřednictvím barevnosti, energie a výrazného stylu. Tento popis je výrazně subjektivní. Nejde jen o neutrální charakteristiku vzhledu, ale o hodnotící obraz, který ukazuje, jak Marina Kláru vnímá. Přirovnání k pátému živlu zdůrazňuje výjimečnost, energii a nepřehlédnutelnost postavy. Barvy zde nejsou pouze vizuální detail, ale součást charakteristiky osobnosti.

„Po ramena dlouhé vlasy měla nabarvené na pastelově růžovou a oči zvýrazněné zářivě modrými očními linkami.

*Kdyby existoval pátý živel, byla by to Klára. V životě jsem nepotkala nikoho tak energického a svého, jako je ona. Za její nepřehlédnutelnou závislostí na výrazných barvách se skrývá neskutečně přátelská osoba, která je povznesená nad předsudky společnosti a názory ostatních.*⁹⁶

V románu se objevuje také jazyk školního prostředí a odbornější slovní zásoba spojená s debataми, argumentací a výukou. Tento jazyk kontrastuje s neformálními chaty a běžnou hovorovostí. Například profesorka Wagnerová mluví kultivovaně a institucionálně.

*„Proto vám mohu s radostí oznámit, že se v květnu odehraje první ročník soutěže Argumentuj jako o život, kam se kromě vás, mých studentů předmětu Argumentace a umění diskuze a volnočasového kroužku Debatování, může přihlásit jakýkoliv student naší školy. Soutěžit se však nebude individuálně, ale ve dvojicích. Myslím, že to je skvělý způsob, jak pro diskutování nadchnout více studentů.*⁹⁷

⁹⁵ SALINGEROVÁ, Amélie. *Alespoň prozatím*. V Praze: YA čtu, 2022. 32 s. ISBN 978-80-908376-0-7.

⁹⁶ SALINGEROVÁ, Amélie. *Alespoň prozatím*. V Praze: YA čtu, 2022. 36 s. ISBN 978-80-908376-0-7.

⁹⁷ SALINGEROVÁ, Amélie. *Alespoň prozatím*. V Praze: YA čtu, 2022. 38 s. ISBN 978-80-908376-0-7.

Tato pasáž ukazuje, že autorka umí odlišit jazyk jednotlivých komunikačních situací. Zatímco chaty jsou zkratkovité a hovorové, školní promluva je spisovnější a formálnější. Díky tomu text působí věrohodně a jazykově diferencovaně.

Důležitým stylistickým prvkem je i dynamizace scén pomocí krátkých replik a prudkých změn atmosféry. Ve scéně uzavření škol se jazyk mění z běžného vyučovacího tempa do chaosu mnoha promluv. Krátké otázky a útržkovité reakce vytvářejí napětí a zrychlují tempo plynutí textu. Scéna působí živě a chaoticky, protože jazyk napodobuje kolektivní paniku. Autorka zde využívá dialog nikoli jen jako prostředek komunikace, ale jako nástroj zachycení atmosféry okamžiku.

„Jakmile se za ní zavřely dveře, třída propukla v chaos.

„Co to znamená?’

„A na jak dlouho to bude?’

„Myslíte, že to bude na více než týden?’

„Mohlo by to být na měsíc...’

„Nebo víc?’

„Já si myslím, že to bude trvat třeba půl roku!’

„Nebud’ blázen, tak dlouho ne!’

„Ale když zavírají školy, znamená to, že situace je vážná!’“⁹⁸

Výrazným rysem stylu je i schopnost přecházet mezi humorným tónem a intimní emocionalitou. V části, kde Marina a Jakub přemýšlejí o názvu svého příběhu se objevuje část s romantickým klišé i význam názvu knihy.

„„Nejsem si jistý, že by z toho marketingový oddělení bylo nadšený. Korona v názvu diváky zrovna moc nenaláká. Chtělo by to nějaký abstraktní, ale přesto poetický název. Třeba Alespoň prozatím.’

Zamračila jsem se. „Alespoň prozatím? Já nechci, abychom byli jenom prozatím.’

⁹⁸ SALINGEROVÁ, Amélie. *Alespoň prozatím*. V Praze: YA čtu, 2022. 40 s. ISBN 978-80-908376-0-7.

„Spíš jsem myslel, že alespoň prozatím nemůžeme uvěřit, že jsme se opravdu dali dohromady, alespoň prozatím to držíme v tajnosti, alespoň prozatím... nás pandemie nedohnala? Prostě je tu hodně prozatímních věcí.“⁹⁹

Tento dialog je jazykově významný, protože propojuje humor, romantickou rovinu a ústřední motiv prozatímnosti. Výraz *alespoň prozatím* se v textu stává nejen názvem, ale i jazykovým vyjádřením nejistoty, dočasnosti a současně naděje. Postavy si uvědomují, že jejich situace není stabilní, ale přesto pro ně má hodnotu.

Celkově lze jazyk románu charakterizovat jako civilní, hovorový, současný a psychologicky funkční. Autorka střídá souvislé vyprávění, introspektivní pasáže, dialogy a chatovou komunikaci, přičemž každá z těchto forem má vlastní jazykovou podobu. Chaty přinášejí autenticitu digitální komunikace, dialogy dynamizují děj a vypravěčské pasáže umožňují hlubší vhled do Marinina prožívání. Styl románu tak odpovídá současné young adult literatuře tím, jak je čtivý, emocionálně přístupný, ale zároveň dostatečně promyšlený na to, aby zachytil psychologickou proměnu hrdinky i atmosféru pandemické doby.

Žánrová rovina

Román *Alespoň prozatím* Amélie Salingerové lze z literárně druhového hlediska zařadit k epice, neboť je založen na souvislém vyprávění příběhu, psychologickém vývoji postav a časové posloupnosti událostí. Děj sleduje osobní a emocionální proměnu hlavní hrdinky během pandemie covidu-19 a zaměřuje se především na mezilidské vztahy, dospívání a hledání vlastní identity. Text je vystavěn v próze a využívá subjektivní ich-formu, která umožňuje detailní zachycení psychického prožívání hrdinky.

Z žánrového hlediska lze dílo charakterizovat především jako současný young adult román s výraznými prvky dívčího románu a psychologického coming-of-age příběhu. Tato literatura je obecně definována jako literatura zaměřená na dospívající čtenáře, přičemž tematicky reflektuje emocionální a sociální problémy nebo problémy s identitou. Typickými znaky tohoto typu literatury jsou důraz na autenticitu dospívající zkušenosti, subjektivní perspektivu vyprávění, psychologickou introspekci a realistické zachycení mezilidských vztahů. Tyto prvky se v románu *Alespoň prozatím* objevují velmi výrazně.

⁹⁹ SALINGEROVÁ, Amélie. *Alespoň prozatím*. V Praze: YA čtu, 2022. 163 s. ISBN 978-80-908376-0-7.

Významnou roli v románu tvoří rovněž coming-of-age rovina, tedy motiv dospívání a formování identity. Marina během příběhu opouští své idealizované představy o lásce a vztazích a postupně získává realističtější pohled na vlastní emoce i mezilidskou komunikaci. Pandemie zde funguje jako krizová zkušenost, která její emocionální zrání výrazně urychluje.¹⁰⁰

Současně text odpovídá charakteristice dívčího románu, který je zaměřen na emocionální zrání dospívající hrdinky, její vztahy k okolí, první lásku a postupné hledání vlastního místa ve společnosti. Důležitou součástí žánru je identifikace čtenáře s hlavní postavou a důraz na psychologické a vztahové konflikty. Marina jako protagonistka prochází procesem citového i osobnostního dozrávání, přičemž její vývoj je úzce propojen s proměnou mezilidských vztahů během pandemické izolace.¹⁰¹

Román lze také interpretovat v kontextu současné literatury pro děti a mládež, který je charakterizován moderní literaturou pro mládež, protože obsahuje texty zaměřené na problematiku identity, vztahu jedince ke společnosti, překonávání životních překážek a hledání hodnotové orientace.¹⁰² Tyto motivy jsou v románu hojně zastoupeny, zejména v souvislosti s izolací, nejistotou budoucnosti a proměnou sociálních vztahů během pandemie.

Dílo současně reflektuje specifickou zkušenost dospívání v digitální době. Významnou součástí textu jsou chatové konverzace, online komunikace a digitální forma mezilidských vztahů, které odpovídají současné young adult kultuře. S tímto vším a s využitím autentického jazyka dospívajících literatura 21. století pracuje stále častěji. Tyto zkušenosti mladé generace se výrazně projevují i v tomto díle.

Z hlediska románové formy odpovídá text charakteristice moderního psychologického románu, který je definován jako nejuniverzálnější žánr novodobé epiky, umožňující kombinaci různých jazykových rovin, vypravěčských postupů a tematických linií.¹⁰³ V knize *Alespoň prozatím* se střídají introspektivní pasáže, dialogy, chatová komunikace i reflexivní komentáře hlavní hrdinky a zároveň vypravěčky, což vytváří dynamickou a současně psychologicky propracovanou strukturu vyprávění.

¹⁰⁰ MEC, Tereza. *Fenomén Young Adult: literatura mladá a neklidná*. Online. Dobré knihy. 2015. Dostupné z: <https://magazin.dobre-knihy.cz/literarni-zajimavosti/fenomen-young-adult/>. [cit. 2026-04-06].

¹⁰¹ MOCNÁ, Dagmar a PETERKA, Josef. *Encyklopedie literárních žánrů*. Praha: Paseka, 2004. 114-115 s. ISBN 807185669X.

¹⁰² ČENKOVÁ, Jana a kol. *Vývoj literatury pro děti a mládež*. PORTÁL s. r. o, 2006. 32 s. ISBN 9788073670955.

¹⁰³ MOCNÁ, Dagmar a PETERKA, Josef. *Encyklopedie literárních žánrů*. Praha: Paseka, 2004. 576-580 s. ISBN 807185669X.

Důležitým žánrovým rysem textu je také propojení intimního příběhu s konkrétní historickou zkušeností pandemie covid-19. Ta zde není pouze kulisou děje, ale zásadním prvkem formujícím psychiku postav, jejich každodenní život i způsob komunikace. Román tak získává charakter generační výpovědi o dospívání v době izolace, nejistoty a komunikace v online prostoru.

Dílo tedy můžeme celkově charakterizovat jako současný psychologický young adult román s výraznými prvky dívčího románu a coming-of-age literatury. Kniha propojuje intimní příběh emocionálního dospívání s reflexí pandemické zkušenosti a současně zachycuje specifickou podobu mezilidských vztahů v digitální generaci.

Intertextualita a vlivy

Intertextualita románu *Alespoň prozatím* je založena především na propojení současné young adult kultury, romantických příběhů o dospívání a reflexe pandemické zkušenosti. Text nepracuje s rozsáhlou sítí klasicích literárních aluzí, ale výrazně využívá odkazy na současnou populární literaturu pro mládež, skrze ni hlavní hrdinka interpretuje vlastní život, vztahy i emoce. Literatura zde figuruje jako důležitý prostředek sebepoznání a utváření identity dospívající hrdinky, nikoli pouze jako okrajový motiv.

Nejvýraznější explicitní literární odkaz představuje zmínka o Boccacciově *Dekameronu*.

„Martin: Nechápu, že jsi fakt odjela na venkov. To je jako v Dekameronu. Jenom teda doufám, že si tam s nějakými kamarády nevyprávíš lechtivé historky :D“¹⁰⁴

Tento odkaz má nejen humorný, ale i symbolický význam. *Dekameron* je tradičně spojován s motivem izolace během morové epidemie, kdy jeho postavy odcházejí z Florencie na venkov, aby unikly nákaze. Marina se během pandemie covidu podobně ocitá mimo město na venkovské chatě, která se stává prostorem odloučení od společnosti i místem její osobní proměny. Autorka tak propojuje současnou pandemickou zkušenost se staršími literárními díly s podobnou tematikou. Venkovské prostředí zároveň získává symbolickou funkci. Chata není pouze útočiště, ale prostorem zpomalení, introspekce a emocionálního zrání. Příroda zde vytváří kontrast k mediálnímu chaosu, online prostředí i společenské nervozitě. Tento motiv

¹⁰⁴ SALINGEROVÁ, Amélie. *Alespoň prozatím*. V Praze: YA čtu, 2022. 60 s. ISBN 978-80-908376-0-7.

navazuje na tradiční literární opozici města a přírody, kde venkov představuje prostor autenticity, klidu a vnitřní proměny.

Důležitou intertextovou rovinu představují explicitní odkazy na současnou young adult literaturu. Marina během svého vyprávění opakovaně komentuje a hodnotí knihy, které sama čte, a jejich prostřednictvím reflektuje vlastní zkušenosti i vztahy.

„Po knížce Já, Simon, která mě nadchla, jsem se pustila do Holky mimo rytmus, což má být volné pokračování Simona. Hlavní hrdinka Leah mě však štvála natolik, že jsem knížku odložila. Protože ona musela mít názor fakt na všechno! Třeba už v první kapitole odsoudila tu jednu holku ze svojí kapely jenom kvůli tomu, že se jí líbila nějaká písnička, kterou ona nesnášela. Zajímalo by mě, jestli o sobě Leah věděla, jak je nesnesitelná.

Ale co když někdy budu vyprávět svůj příběh já a lidi si taky budou myslet, že jsem hrozná hlavní hrdinka, aniž bych o tom měla tušení? proletělo mi hlavou.

Holku mimo rytmus jsem vyměnila za Holubici a hada, což mě bavilo o dost víc. Kniha vypráví o čarodějnici Lou, která je přinucena uzavřít manželství s Reidem, lovcem čarodějnic. Částečně jsem byla z příběhu nadšená proto, že Reid podle popisu vypadá úplně jako Martin. Takže jo, kromě vlastních představ jsem si i touhle knihou vynahrazovala náš koronou pozastavený vztah.“¹⁰⁵

Tato ukázka je významná v několika rovinách. Především ukazuje silnou propojenost Marinina života s literární fikcí. Marina nečte nikdy pouze jako zábavu, ale využívá je k interpretaci vlastních emocí, vztahů i sebe samé. Literatura zde funguje jako prostředek sebepoznání i jako způsob, jak porozumět vlastní zkušenosti dospívání. Současně se zde objevuje výrazná sebereflexivní rovina. Marina přemýšlí o sobě jako o možné literární protagonistce.

Tento moment je důležitý, protože ukazuje vědomí literárních stereotypů i samotného procesu vyprávění. Marina si uvědomuje, že každá postava může být vnímána rozdílně podle perspektivy čtenáře. Text tak získává reflexivní charakter a současně tematizuje samotnou konstrukci young adult příběhů. Ve zmínce o díle *Holubice a had* od Shelby Mahurin Marina propojuje vlastní romantické city s literární fikcí.

¹⁰⁵ SALINGEROVÁ, Amélie. *Alespoň prozatím*. V Praze: YA čtu, 2022. 74 s. ISBN 978-80-908376-0-7.

Z této ukázky vidíme, jak výrazně literatura ovlivňuje způsob, jakým Marina vnímá vlastní vztahy. Martin se pro ni stává romantickým archetypem obdobných literárních hrdinů. Text tím reflektuje typický rys současné young adult kultury, v níž čtenářky často interpretují vlastní emocionální zkušenosti prostřednictvím fikčních vztahových modelů.

Intertextové a žánrové vlivy se projevují také v samotné struktuře příběhu. Dílo pracuje s motivy typickými pro coming-of-age literaturu, které se vyznačují první láskou, ztrátou iluzí, hledáním identity emocionálním dozráváním i postupnou proměnou vztahů. Hlavní hrdinka během příběhu prochází výrazným psychologickým vývojem a postupně si uvědomuje, že její vztah s Martinem byl založen více na romantické představě než na skutečné blízkosti.

Autorka realisticky zachycuje jazyk současné generace – hovorovost, ironii, emotikony i humor jako obranný mechanismus proti nejistotě a izolaci. Román tak výrazně reflektuje proměnu mezilidských vztahů v digitální době.

Pandemie v příběhu figuruje jako krizová zkušenost, která urychluje emocionální zrání hlavní hrdinky a nutí ji přehodnotit vlastní vztahy i představy o lásce.

Celkově lze říct, že intertextualita románu *Alespoň prozatím* spočívá především v návaznosti na současnou young adult literaturu, romantické coming-of-age příběhy a kulturní zkušenost pandemie. Autorka propojuje intimní psychologický příběh s odkazy na populární literaturu pro mládež i s tradicí pandemických narativů reprezentovanou *Dekameronem*. Text tak získává výrazně generační a současný charakter.

O autorce

Amélie Salingerová patří mezi současné mladé české autorky působící v oblasti literatury pro mládež, zejména v žánru young adult a dívčí prózy. Pochází z Prahy a vystupuje pod pseudonymem, přičemž v době svého literárního debutu byla studentkou vysoké školy.¹⁰⁶ Sama autorka uvádí, že její pseudonym vznikl úpravou vlastního jména a slouží především k vytvoření jedinečné autorské identity, nikoli jako odkaz na konkrétní literární inspiraci.

Její vztah k literatuře je založen především na intenzivním čtenářství, kdy se orientuje zejména na romantickou a fantasy literaturu pro mládež, kterou doplňuje četbou klasických děl.

¹⁰⁶ *Databáze knih - Amélie Salingerová*. Online. Databáze knih. Dostupné z: <https://www.databazeknih.cz/autori/amelie-salingerova-146523>. [cit. 2026-01-22].

Psaní sama vnímá jako dlouhodobý osobní cíl a celoživotní sen, přičemž před vydáním debutového románu se věnovala především kratším textům. Zásadním momentem v jejím literárním vývoji bylo vítězství ve druhém ročníku literární soutěže CooBoo hledá talent, které získala se svým rukopisem románu *Alespoň prozatím*. Jak sama autorka v rozhovoru uvádí, účast v soutěži byla motivována spíše frustrací z předchozích neúspěšných pokusů oslovit nakladatelství než očekáváním úspěchu. Tento moment poukazuje na obtížnost vstupu začínajících autorů na knižní trh a zároveň na význam alternativních cest k publikování, jakými jsou literární soutěže.

Samotný proces vydání debutového románu byl spojen s rozhodnutím opustit spolupráci s nakladatelstvím CooBoo a publikovat knihu u menšího nakladatelství YA čtu. Autorka toto rozhodnutí zdůvodňuje zejména osobním přístupem vydavatele a možností většího zapojení so výsledné podoby knihy. Tento aspekt odráží význam individuální spolupráce mezi autorem a nakladatelem v počátcích literární kariéry.¹⁰⁷

Debutový román *Alespoň prozatím* lze zařadit mezi contemporary young adult prózu. Tematicky se zaměřuje na první lásku, mezilidské vztahy a proces dospívání, přičemž důležitým prvkem je zasazení děje do období pandemie covidu-19, což autorka považuje za jeden z klíčových rysů svého díla.¹⁰⁸ Tímto způsobem její tvorba reflektuje aktuální společenskou realitu a zachycuje zkušenosti mladé generace v krizovém období. Autorka zároveň zdůrazňuje, že jejím cílem bylo vytvořit nejen romantický příběh, ale také realisticky zachytit komplikace a nejistoty spojené s prvními vztahy.¹⁰⁹

Na svůj debut navázala dalšími díly, mezi které patří například *Snad jednou*, *Sama doma*, *Alespoň pár kapitol* navíc či účast v povídkové sbírce *4 povídky*. Některé z těchto textů dále rozvíjejí příběhový svět debutového románu, například prostřednictvím změny perspektivy vyprávění, čímž dochází k prohloubení psychologického rozměru postav.¹¹⁰

Z hlediska tvůrčího přístupu autorka klade důraz na autenticitu postav a realistické zobrazení emocí. Hlavní hrdinka jejího debutu je koncipována jako komplexní osobnost

¹⁰⁷ Rozhovor s Amélie Salingerovou: „Do soutěže CooBoo hledá talent jsem svůj rukopis vlastně zaslala spíše ze zoufalství.“. Online. Čteme české autory. 2022. Dostupné z: <https://www.ctemeceskeautory.cz/2022/03/rozhovor-s-autorkou-amelii-salingerovou.html>. [cit. 2026-01-22].

¹⁰⁸ Databáze knih - Amélie Salingerová. Online. Databáze knih. Dostupné z: <https://www.databazeknih.cz/autori/amelie-salingerova-146523>. [cit. 2026-01-22].

¹⁰⁹ Rozhovor s Amélie Salingerovou: „Do soutěže CooBoo hledá talent jsem svůj rukopis vlastně zaslala spíše ze zoufalství.“. Online. Čteme české autory. 2022. Dostupné z: <https://www.ctemeceskeautory.cz/2022/03/rozhovor-s-autorkou-amelii-salingerovou.html>. [cit. 2026-01-22].

¹¹⁰ Amélie Salingerová. Online. Dostupné z: <https://www.yactu-eshop.cz/amelie-salingerova/>. [cit. 2026-01-22].

s pozitivními a negativními rysy, což přispívá k věrohodnosti vyprávění. Inspiraci čerpá především z reálného života, přičemž literární vlivy hrají spíše doplňkovou roli. V rozhovoru například zmiňuje inspiraci románem *Láska za časů cholery*. Styl její tvorby je charakteristický důrazem na čtivost, jednoduchý jazyk a emotivní působivost, což odpovídá očekáváním cílové skupiny young adult literatury. Čtenářské ohlasy poukazují na schopnost autorky zachytit autentické prožívání mladých lidí a vytvořit příběhy, s nimiž se čtenáři mohou snadno identifikovat. Z širšího literárního hlediska lze Amélii Salingerovou zařadit mezi představitele nové generace českých autorů, jejichž tvorba reflektuje aktuální společenské fenomény a zároveň odpovídá proměnám literárního prostředí. Její kariéra dokládá význam alternativních cest k publikování i důležitost autenticity a osobní zkušenosti v současné young adult literatuře.¹¹¹

¹¹¹ *Rozhovor s Amélií Salingerovou: „Do soutěže CoBoo hledá talent jsem svůj rukopis vlastně zaslala spíše ze zoufalství.“*. Online. Čteme české autory. 2022. Dostupné z: <https://www.ctemeceskeautory.cz/2022/03/rozhovor-s-autorkou-amelii-salingerovou.html>. [cit. 2026-01-22].

2.3 Věk přízraků – Lenka Poláčková

Obsahová rovina

Román *Věk přízraků* od Lenky Poláčkové představuje historickou prózu s výraznými prvky psychologického románu a mystery literatury. Děj je zasazen do prostředí Olomouce konce 19. století, tedy do období společenských, národnostních i sociálních konfliktů. Už úvodní pasáž propojuje osobní příběh hlavní hrdinky s širším historickým kontextem Rakousko-uherské monarchie.

„Narodila jsem se do rytmu valčíků a klokotání parních pístů. Do světa plného strachů, ale i nadějí. A zatímco jsem dospívala, zrovna vrcholilo to dlouhé devatenácté století.

Tenkrát se s oblibou říkávalo, že svůj patří k svému; Češi a Němci, továrníci a dělníci, buržoazie a proletariát. Všichni jsme žili ve svých vlastních, neprostupných světech, ztraceni v té obrovské, tragicky roztříštěné rakouské monarchii.“¹¹²

Významnou tematickou rovinou románu je sociální nerovnost a postavení českého služebnictva v německých domácnostech. Hlavní hrdinka Žofie pracuje jako služka u rodiny Pfeifferových a opakovaně reflektuje vlastní podřízené postavení. Sociální rozdíly i národnostní diskriminace jsou explicitně tematizovány v rozhovoru s jejím bratrem Ambrožem.

„Ambrož se rozpálil do běla, když jsem mu to kdysi neprozřetelně vyzvonila. ‚Musíš se ozvat! Musíš jim říct, ať ti přidají! U všech svatých, Žofi, vždyť ty se tam udřeš a prakticky za nic! Zneužívají toho, že jsi Češka; německá služka by jim za tyhle peníze ani nočník nevynesla.’

„Jenže německou služku by si do minuty najali sousedí napravo nebo nalevo nebo v domě přes ulici; mohla by si vesele dál vynášet nočníky, kdy by se jí zlíbilo. Mě nikde jinde nepřijmou, Ambroži.’“¹¹³

Tato pasáž poukazuje nejen na ekonomickou nerovnost, ale i na omezené možnosti žen z nižších společenských vrstev. Žofie si uvědomuje vlastní bezmoc i závislost na zaměstnavatelích, což výrazně ovlivňuje její jednání.

Dalším klíčovým tématem je rodina a sourozenecké pouto mezi Žofií a Ambrožem. Ambrož představuje jedinou skutečně blízkou osobu v životě hlavní hrdinky. Jejich vztah je založen na vzájemné péči a solidaritě.

¹¹² POLÁČKOVÁ, Lenka. *Věk přízraků*. V Praze: YA čtu, 2023. 9 s. ISBN 978-80-908906-1-9.

¹¹³ POLÁČKOVÁ, Lenka. *Věk přízraků*. V Praze: YA čtu, 2023. 35 s. ISBN 978-80-908906-1-9.

„V tom objetí jsem zaplašila pláč i hněv. Mám už jenom tebe, znělo mi v duši, ale říkat jsem to nemusela.“¹¹⁴

Citová vazba mezi sourozenci je důležitým stabilizačním prvkem v prostředí plném strachu, sociální nejistoty a nadpřirozených jevů. Ambrož zároveň představuje idealistickou postavu fascinovanou revolučními myšlenkami, což dokládá například jeho překlad anarchistického textu. Román tak propojuje osobní příběh s dobovým šířením anarchistických a revolučních idejí.

„Ty to snad překládáš?“

Semknul rty a dětinsky přivinul ten německý spis k hrudi. „A co má být? Dělán lidstvu službu.“

„Lidstvu?“ vydralo se ze mě. „Lidstvu? A co své rodině?! (...) Vždyť tohle je velezrada. Za tohle tě zavrou! Za tohle tě odsoudí, Ambroži!“¹¹⁵

Zásadním motivem díla je nadpřirozeno a kontakt se smrtí. Klíčovou událostí se stává zmizení a následná smrt Madly, Žofiiny blízké přítelkyně. Autorka nejprve buduje atmosféru nevinného letního dne a dětské hry, která se však postupně proměňuje v tragédii. Motiv vlčích máků letního dusna i zapadajícího slunce vytváří předzvěst katastrofy.

„Dnes to uděláme jinak,“ nadhodila Madla se šibalským úsměvem. Bylo protivně dusné odpoledne a my leželi v příkopu u cesty mezi rudými vlčími máky, povalení jako pytle ze mlýna.

„Dneska se schovám já a vy všichni mě budete hledat,“ napřímila se, asi aby dodala svým slovům patřičnou váhu. Její zlaté vlasy spletené kolem hlavy zářily jako zlatá koruna na hlavě princezny; plesovou róbou jí byla bílá košile s volnými rukávy sepnutými v loktech žlutě vyšívanou manžetou a kruhová sukně z modrotisku, kterou naše maminka dokončila zrovna toho roku na jaře. „A ten, kdo mě najde první, mě smí políbit.“¹¹⁶

Po Madlině zmizení přichází zásadní hororová scéna, v ní Žofie, těsně před usnutím, poprvé prožívá kontakt se zemřelou osobou.

„Pust’ mě dovnitř!“

¹¹⁴ POLÁČKOVÁ, Lenka. *Věk přízraků*. V Praze: YA čtu, 2023. 17 s. ISBN 978-80-908906-1-9.

¹¹⁵ POLÁČKOVÁ, Lenka. *Věk přízraků*. V Praze: YA čtu, 2023. 16 s. ISBN 978-80-908906-1-9.

¹¹⁶ POLÁČKOVÁ, Lenka. *Věk přízraků*. V Praze: YA čtu, 2023. 29 s. ISBN 978-80-908906-1-9.

Naléhala a naléhala a mně se slzy kutálely po tvářích, žluč mi stoupala z roztřeseného břicha, brada se klepala, ruce se chvěly a jediné, co bylo najednou jisté, bylo vědomí, že nemám kam utéct.

Neubližuj mi! prosila jsem ji zoufale. Neubližuj mi!

(...)

Pust' mě dovnitř, nic se ti nestane...

Podlehla jsem. ^{“117}

Tato ukázka představuje zásadní zlom v životě hlavní hrdinky. Nadpřirozeno zde není romantizovááno, ale spojováno s fyzickým odporem, úzkostí a psychickým traumatem. Smrt Madly je zásadně propojena s motivem železnice a technického pokroku. Lokomotiva v příběhu nefiguruje jako symbol modernizace, ale jako ničivá síla. Technický pokrok je zde přímo propojen se smrtí, násilím a destrukcí. Motiv kolejí, lokomotivy a rytmického hluku se navíc v románu opakovaně vrací jako spouštěč Žofíiných traumatických vizí.

„Naším vrahem byl nákladní vlak pádící na svém bílém oblaku Severní drahou císaře Ferdinanda z hlavního nádraží v Olmützu směrem na Vídeň. Zachytil nás jaksí, čímsi, když jsme se schovávaly v houští u náspu, a pak nás vlekl, dral a smýkal, dokud z nás všechen život nevymlátil.“ ¹¹⁸

Další důležitou tematickou rovinou je spiritismus a fascinace okultismem typická pro konec 19. století. Rodina Pfeifferových, která Žofii zaměstnává, vnímá její schopnost jako společenskou atrakci. Následující ukázka dokládá kontrast mezi traumatickou zkušeností hlavní hrdinky a povrchním zájmem vyšších vrstev o spiritismus jako módní společenskou zábavu. Žofie je v této situaci zbavena možnosti se rozhodnout podle své vůle a stává se objektem manipulace.

„Od přítele Mathea jsem se dozvěděl, že naše Šofi je prý spiritistické médium.“

(...)

„V tuto roční dobu se to navíc náramně hodí,“ pochvalovala si stará paní za mými zády, „mohli bychom uspořádat menší slavnost i ku svátku Všech svatých a Památky zesnulých.“

¹¹⁷ POLÁČKOVÁ, Lenka. *Věk přízraků*. V Praze: YA čtu, 2023. 33-34 s. ISBN 978-80-908906-1-9.

¹¹⁸ POLÁČKOVÁ, Lenka. *Věk přízraků*. V Praze: YA čtu, 2023. 42 s. ISBN 978-80-908906-1-9.

Nebylo by přímo kouzelné nechat hosty rozmlouvat s jejich drahými zesnulými v den památky na ně? Nemuseli by vlastně vůbec chodit na hřbitov!’“¹¹⁹

Celým románem prostupuje také motiv strachu. Žofie se snaží chránit modlitbami, které pro ni představují psychickou obranu proti přízrakům.

„Slova těch modliteb jsou pro mě jako pytle s pískem, které házím jeden na druhý, abych zabránila stoupající povodni rozlít se v mé duši. Odřikávám je, jako když kmitá kolovrátek, mechanicky, rytmicky, a tím odřikáváním se opevňuji uvnitř vlastní mysli.“¹²⁰

Modlitby nejsou pouze výrazem víry, ale především prostředkem sebeobranu proti psychickému rozkladu. Náboženství se tak propojuje s psychologickou rovinou románu.

Kompoziční rovina

Román je vystaven jako retrospektivní vyprávění v ich-formě. Hlavní hrdinka Žofie vypráví svůj příběh s časovým odstupem, díky čemuž může kombinovat bezprostřední emoce s reflexí minulosti. Tento způsob vyprávění posiluje subjektivnost textu a umožňuje čtenáři intenzivně prožívat Žofiiny strachy i vzpomínky.

Kompozice je založena na střídání aktuální dějové linie a retrospektivních návratů do dětství. Nejvýznamnější retrospektiva se týká Madliny smrti. Autorka nejprve buduje poklidnou atmosféru letního dne, která se postupně mění v úzkost a tragédii.

„Byla už docela tma, když jsme se znovu sešli pod oknem hospody; tentokrát v ní ale nikdo nezpíval. Celé Hodolany byly na nohou a hledaly ztracenou dívku. A my čtyři na sebe hleděli neschopní slova.“

Zdálo se mi, že celý svět se najednou jaksi nakrápl, že upadl na zem a objevila se na něm prasklina, tak jako na džbánu na mléko, který jsem nedávno nešikovně upustila do dřezu. Pořád ještě držel pohromadě, pořád se dal používat, ale člověk si při každém pohledu na něj uvědomil, že něco je špatně, že to není tak, jak to má být, a nikdy, nikdy už se to zpátky nevrátí.“¹²¹

¹¹⁹ POLÁČKOVÁ, Lenka. *Věk přízraků*. V Praze: YA čtu, 2023. 36-39 s. ISBN 978-80-908906-1-9.

¹²⁰ POLÁČKOVÁ, Lenka. *Věk přízraků*. V Praze: YA čtu, 2023. 44 s. ISBN 978-80-908906-1-9.

¹²¹ POLÁČKOVÁ, Lenka. *Věk přízraků*. V Praze: YA čtu, 2023. 32 s. ISBN 978-80-908906-1-9.

Tato pasáž ukazuje postupné budování napětí i psychologické proměny dětského vnímání světa. Motiv „*nakřáplého světa*“ symbolizuje ztrátu bezpečí a definitivní konec dětství.

Román dále využívá kontrastu mezi realistickým a nadpřirozeným světem. Realistické popisy každodennosti jsou náhle narušovány děsivými vizemi. Rytmizovaný jazyk a krátké větné celky utvářejí dynamický, téměř horečnatý proud vjemů, který čtenáře vtahuje do psychického stavu hlavní hrdinky.

„Bílý dým. Pach oleje. Skřípění kolejí.

Pražce a kola a děsivá síla. Ohlušující hučení, vrískot nýtů a ložisek. Rytmický, tepající hluk, ťukání, úpění, klepání, řev!“¹²²

Důležitou součástí kompozice je také práce s opakujícími se motivy. Vrací se například obrazy kolejí, chladu, pachů nebo modliteb. Tyto motivy propojují jednotlivé dějové linie a vytvářejí jednotnou atmosféru románu.

Významnou roli hraje rovněž kontrast různých prostředí. Vedle elegantního domu Pfeifferových se objevují chudé dělnické čtvrti nebo temné sklepy anarchistických schůzí.

„Všechny je objímal vydýchaný vzduch naplněný štiplavým pachem seschlého potu a bláta, vyčpělého piva a zvětralé kořalky, který se nemohl nijak dostat ven, protože malá sklepní okénka někdo přikryl dřevěnými deskami a dveře té podzemní kobky drželi úzkostlivě zavřené.

(...)

Oči těm mladým mužům plály a jejich hlasy zněly hořkým hněvem.“¹²³

V ukázce je patrná expresivní práce s prostředím i sociální dimenze románu. Sklepní prostor působí stísněně a nebezpečně, zároveň je však naplněn energií revolučních myšlenek.

Celkově je kompozice románu založena na propojení historické, psychologické a hororové roviny. Postupné odhalování minulosti, subjektivní perspektiva hlavní hrdinky a opakování symbolických motivů vytvářejí soudržný a atmosféricky silný text díla.

¹²² POLÁČKOVÁ, Lenka. *Věk přízraků*. V Praze: YA čtu, 2023. 33 s. ISBN 978-80-908906-1-9.

¹²³ POLÁČKOVÁ, Lenka. *Věk přízraků*. V Praze: YA čtu, 2023. 54-55 s. ISBN 978-80-908906-1-9.

Významová rovina

Významová rovina díla je založena na propojení historické reality s psychologickým a symbolickým rozměrem vyprávění. Lenka Poláčková prostřednictvím příběhu Žofie tematizuje trauma, strach, sociální nerovnost, ztrátu bezpečí i dospívání ve světě poznamenaném smrtí a chudobou. Nadpřirozené prvky zde neslouží pouze k budování hororové atmosféry, ale fungují především jako metafora psychického zatížení a nevyrovnané minulosti.

Jednou z hlavních myšlenek románu je skutečnost, že minulost nelze potlačit ani zapomenout. Přízraky symbolizují nejen mrtvé, ale i traumata, která člověka pronásledují. Žofie se po Madlině smrti nedokáže vrátit k běžnému životu a zůstává svázána pocitem viny a strachu. Smrt zde není jednorázovou událostí, ale zkušeností, která dlouhodobě deformuje psychiku člověka.

Významným symbolem románu je železnice a vlak. Na jedné straně představují jistý druh modernizace a technického pokroku, zároveň však i destruktivní a neosobní sílu. Opakující motiv hluku lokomotivy funguje jako připomínka traumatu.

„Když jsem toho večera vyšla na ulici Schneeburggasse před dům štukatérského mistra Vyhnálka, na nádraží Neugasse na konci ulice se právě rozjížděl vlak. Bílý oblak dýmu se valil rušnou alejí nedávno zasazených lip, nesl s sebou pach popela a tlejícího listí z okrasných kaštanů.

(...)

A v ten moment mi mráz pronikl až pod vlněný pléd a vlasy se mi na hlavě varovně zježily. Je to tady zase!

Ruce se mi samy překřížily na prsou, dlaně třely chladné paže, žaludek se divoce roztrásl a kolem mě se stáhla temnota. V mysli mi začal pulzovat strach. Nepřirozený, nemožný strach. Srdce se mi v hrudi rozbušilo.

V takových chvílích jsem dokázala dělat jediné; jako splašený kolovrátek jsem spustila odříkání Otčenáš, zatímco mé nohy se samy pospíchaly urýt v domě Pfeifferových.

Ted' už to bude dobré, řekl mi tenkrát farář.

Ted' už to bude dobré, Žofie.

Jenže se spetl... “¹²⁴

Přízraky zároveň symbolizují zosobnění potlačené bolesti a neuzavřených vztahů. Madla se po smrti vrací jako entita, která narušuje hranici mezi světem živých a mrtvých.

„Pust’ mě dovnitř!

(...)

Neubližuj mi! prosila jsem ji zoufale. Neubližuj mi! “¹²⁵

Atmosféra románu je převážně tísnivá a melancholická. V následujících ukázkách můžeme vidět, že autorka často pracuje s motivy chladu, dusna, tmy nebo zápachu, které podporují pocit neklidu.

„Všechny objímal vydýchaný vzduch naplněný štiplavým pachem seschlého potu a bláta, vyčpělého piva a zvětralé kořalky (...).“¹²⁶

„Svět byl zalitý šedivou mlhou, ale zároveň prosycený dozvukem štiplavého špitálního pachu a vůně konvalinkového mýdla, kterým si právě umyl ruce.“¹²⁷

„Vrány a krkavci tohle místo milovali. Jako by se jeho temná minulost neustále vznášela ve vzduchu; přítomná stejně jistě jako štiplavý, zetlelý pach. Jako mlha táhnoucí z vlhké země pod vrškem, jako chlad plížící se z tmavých stínů, které už se růžového slunka nelekají.“¹²⁸

Vedle hororové roviny román otevírá i sociální a etické otázky. Výrazně tematizuje postavení žen z nižších vrstev a jejich existenční nejistotu.

„Mě nikde jinde nepřijmou, Ambroži.“¹²⁹

„A co víc, když se ukáže, že má skutečně to nadání, o kterém jsme doted’ neměli ani tušení, jistě to zohledníme při její další výplatě.“

Na druhou stranu, jestli se jí u nás nelíbí, může si klidně sbalit kufr a jít. Nejsme přece žádní věznitelé, abychom ji nutili dělat něco, co by sama nechtěla. Je to jen na ní.“¹³⁰

¹²⁴ POLÁČKOVÁ, Lenka. *Věk přízraků*. V Praze: YA čtu, 2023. 17-18 s. ISBN 978-80-908906-1-9.

¹²⁵ POLÁČKOVÁ, Lenka. *Věk přízraků*. V Praze: YA čtu, 2023. 33-34 s. ISBN 978-80-908906-1-9.

¹²⁶ POLÁČKOVÁ, Lenka. *Věk přízraků*. V Praze: YA čtu, 2023. 54 s. ISBN 978-80-908906-1-9.

¹²⁷ POLÁČKOVÁ, Lenka. *Věk přízraků*. V Praze: YA čtu, 2023. 210 s. ISBN 978-80-908906-1-9.

¹²⁸ POLÁČKOVÁ, Lenka. *Věk přízraků*. V Praze: YA čtu, 2023. 183 s. ISBN 978-80-908906-1-9.

¹²⁹ POLÁČKOVÁ, Lenka. *Věk přízraků*. V Praze: YA čtu, 2023. 35 s. ISBN 978-80-908906-1-9.

¹³⁰ POLÁČKOVÁ, Lenka. *Věk přízraků*. V Praze: YA čtu, 2023. 38 s. ISBN 978-80-908906-1-9.

Dílo zároveň upozorňuje i na tenkou hranici mezi racionalitou a iracionalitou. Spiritismus je vyšší společností vnímán jako zábava, zatímco pro Žofii představuje zdroj skutečné hrůzy.

„Nebylo by přímo kouzelné nechat hosty rozmlouvat s jejich drahými zesnulými v den památky na ně? Nemuseli by vlastně vůbec chodit na hřbitov!“

„A ty dámy teď netrpělivě vířily v hloučku kolem nás, staré i mladé, ošklivé i pěkné, vkusné i křiklavé a všechny se najednou náramně zajímaly o spiritismus, okultismus a ty ostatní úžasné věci.“

„Další seance bude ve středu,“ vyplynulo nakonec ze všeho toho štěbetání a vzbudilo to téměř ovace.“¹³¹

Věk přízraků tak nepůsobí pouze jako historický horor, ale také jako psychologický román o sociálním nerovnosti a nemožnosti uniknout minulosti.

Kontext knihy

Román *Věk přízraků* Lenky Poláckové lze zařadit do současné literatury pro mládež, která propojuje prvky historické prózy, psychologického románu a hororu. Text navazuje na tradici gotické literatury prostřednictvím motivů smrti, přízraků, temných prostorů a psychického neklidu. Typická je také atmosféra nejistoty a neustálého ohrožení, která prostupuje téměř celým vyprávěním.

Dílo současně odpovídá charakteristice young adult literatury, protože se soustředí na proces dospívání a psychologický vývoj mladé hrdinky. Žofie se musí vyrovnávat nejen se smrtí a strachem, ale i s vlastním postavením ve společnosti. Právě psychologické prožívání hlavní hrdinky je důležitější než samotná hororová zápletky.

Historické zasazení románu odpovídá přelomu období 19. a 20. století v prostředí Rakouska-Uherska. Toto období bylo spojeno s industrializací, urbanizací a technologickým pokrokem, což se výrazně promítá i do textu. Symbolickým motivem moderní doby je železnice, která zde nepředstavuje pouze pokrok, ale také nebezpečí a destrukci.

¹³¹ POLÁČKOVÁ, Lenka. *Věk přízraků*. V Praze: YA čtu, 2023. 91 s. ISBN 978-80-908906-1-9.

„Pak nás obklopil dým. Vlak se kolem nás rozkřičel. Koleje drnčely mocně jak Šiškův vzrušený dech. Celý svět se kolem nás rozkřičel.

*Praly jsme se. Trhaly sebou. Bránily se. „Pust!“*¹³²

Technický svět je v románu často spojován s pocitem chaosu a ohrožení. Vývoj modernizace zde narušuje tradiční jistoty a vytváří prostor pro úzkost i fascinaci smrtí.

Významnou roli hraje také sociální kontext. Román tematizuje rozdíly mezi společenskými vrstvami a nejisté postavení žen z nižších vrstev. Žofie jako služka nemá možnost svobodně rozhodovat o vlastní budoucnosti a je existenčně závislá na okolí. Autorka v románu zachycuje dobovou sociální realitu i omezené možnosti mladých žen na počátku 20. století.

„Kus za honosným zámekem a jeho zahradou se tu schovávala dělnická kolonie. Malé, nízké domky o jednom nebo dvou oknech, skromné střechy poskládané kolem malé návsi jako ohrané mariášové karty v balíčku. Z komínů se jim čoudil hutný, štiplavý dým; topili možná vlhkým dřevem nebo kdoví čím, co našli po polích.

*Místo ulic se do návsi otvíraly jen stísněné dvory a do nich koukaly maličké domečky, další okna a skromné střechy. A mezi tím vším špinavé, střapaté hlavy, prádlo rozvěšené napříč dvory, posypané popílkem z čudících komínů, syrový chlad, toulaví psi a ukřižované děti zápasící o klacky. Holky sotva odrostlé školním lavicím s kulatými, těhotnými břichy, bosí uličníci s krutými očima, sedřené ženy, sešlé jak z jara tající Sněhurenky, puch chlastu a mléčných zvratků nemluvnat.*¹³³

Kulturní kontext románu souvisí rovněž s dobovou fascinací spiritismem a okultismem. Přelom století byl obdobím zvýšeného zájmu o nadpřirozeno, spiritistické seance i komunikaci s mrtvými, což se výrazně promítá do děje. Nadpřirozené jevy však nejsou prezentovány romanticky, ale jako zdroj strachu a psychického rozvratu.

V textu lze zároveň sledovat inspiraci klasickou gotickou literaturou 19. století, zejména důrazem na atmosféru psychické napětí a motiv pronásledující minulosti. Vedle toho však román využívá i postupy současné young adult prózy, především subjektivní pohled mladé hrdinky, důraz na emoce a civilnější psychologické vykreslení postav.

¹³² POLÁČKOVÁ, Lenka. *Věk přízraků*. V Praze: YA čtu, 2023. 135 s. ISBN 978-80-908906-1-9.

¹³³ POLÁČKOVÁ, Lenka. *Věk přízraků*. V Praze: YA čtu, 2023. 219 s. ISBN 978-80-908906-1-9.

Věk přízraků tak propojuje historický román, psychologický horor a literaturu pro mládež. Historické prostředí zde není pouze kulisou, ale aktivně ovlivňuje atmosféru textu i životní situaci postav.

Jazyková a stylistická rovina

Jazyk díla je stylizován tak, aby dotvářel historické prostředí přelomu 19. a 20. století, ale zároveň zůstal srozumitelný současnému čtenáři. Lenka Poláčková kombinuje spisovný jazyk s archaismy, dobovými výrazy a expresivními popisy, čímž vytváří autentickou atmosféru historického světa. Styl je výrazně subjektivizovaný, protože text je vyprávěn z perspektivy hlavní hrdinky Žofie. Román je založen především na emocionalitě, smyslovosti a budování skrytého napětí. Čtenář tak události vnímá prostřednictvím jejích emocí, strachu a nejistoty.

Významným prostředkem je obraznost a práce se smyslovými detaily. Autorka často využívá zvukové a pachové motivy, které podporují tísnivou atmosféru textu.

*„Neviděla jsem vlastně vůbec nic zvláštního. Byl to jen pach, který nedával smysl; sytá vůně magnólií a oleandrů v našem skromném pokoji, zápach rybiny a říčních řas při mši v kostele nebo lahodná vůně pečených kuřat a štiplavý střelný prach uprostřed liduprázdných lesů. A k tomu chlad, někdy jen závan, jindy skutečný mráz. Děsila jsem se až do konečků prstů, byla jsem vystrašená na hranici šílenství.“*¹³⁴

*„V ten moment se ale pod oknem ozvalo zapískání a za ním následovalo hlasité funění, syčení a úpění mohutného stroje uváděného v pohyb. Parní lokomotiva.“*¹³⁵

Kumulace zvukových výrazů personifikuje lokomotivu a proměňuje technický objekt v téměř živou a hrozivou bytost. Typická je zde také dynamická rytmitizace věty prostřednictvím výčtu.

Styl vyprávění je výrazně subjektivní a introspektivní. Hlavní hrdinka často komentuje vlastní emoce, nejistotu nebo psychické rozpoložení.

*„Měla jsem pocit, že v jeho očích jsem přesně taková, jaká jsem vždycky toužila být.“*¹³⁶

¹³⁴ POLÁČKOVÁ, Lenka. *Věk přízraků*. V Praze: YA čtu, 2023. 43 s. ISBN 978-80-908906-1-9.

¹³⁵ POLÁČKOVÁ, Lenka. *Věk přízraků*. V Praze: YA čtu, 2023. 205 s. ISBN 978-80-908906-1-9.

¹³⁶ POLÁČKOVÁ, Lenka. *Věk přízraků*. V Praze: YA čtu, 2023. 121 s. ISBN 978-80-908906-1-9.

Autorka pracuje také s kontrastem mezi poetickými obrazy a civilní dialogičností. V popisných pasážích se objevují metaforické formulace a estetizace prostředí.

„Mojí vlastí je Haná a mojí řekou je Morava. (...) každý kvítek na jeho hladině, každý chomáč pápěří z vysokých topolů i třepotavé smítko z javorů, to všechno se už za pár chvil setká s vodou mojí Moravy. Střetnou se spolu a kvítky z vídeňských alejí se propletou s věnečky, které na Hané po vodě poslala děvčata, když podél břehů rozprostírala vyprané šaty; že pápěří z topolů se potká s kůrou, kterou do řeky naházeli chlapci vyřezávající píšťalky z vrbových větví, a semínka vídeňských javorů se setkají s plevami, které hanáčtí sedláci rozmačkali v dlaních, když zkoušeli, jak zralá je jejich pšenice... ‘‘¹³⁷

Naopak dialogy působí přirozeně, místy hovorově, čímž podporují autenticitu komunikace mezi postavami.

„Víte, ‘ začala jsem zdráhavě. ‘Znám jednoho mládence, palice tvrdá, dubová, ale srdce ze zlata. Donedávna pečoval o malou sestru, ale teď mám strach, aby nezůstal sám, opuštěný... Jeho jedinými přáteli jsou totiž Bedřich Engels a Karel Marx. ‘

Ambrož přivřel oči a propíchl mě pohledem. Mohl se tvářit, jak chtěl, ale nemohl změnit nic na tom, o čem jsem mluvila. Byla to pravda, on to moc dobře věděl.

I Leopold mi rozuměl. V první chvíli se chápavě pousmál a pak zvesela, žoviálně zazpíval: ‘Ale hled’me! Krom klobouků jsem totiž měl dnes v plánu doplnit svůj příruční bar o pár lahví. Nějaký rum a možná brandy – a co by to bylo za nákup, kdybych nejdřív neochutnal. Připojíš se ke mně, Ambroži? ‘

Ambrož mlčel. (...)

‘Jen když se budeš setsakra snažit, abych neměl chuť rozmlátit ti ten tvůj buržoazní ksicht, ‘ vydral ze sebe po dlouhém váhání. Odpovídal sice Leopoldovi, ale díval se přitom na mě.

‘Jen když se budeš ty setsakra snažit, abych se nemusel stydět za ten tvůj revolucionářský ksicht, ‘ vrátil mu Leopold. ‘‘¹³⁸

¹³⁷ POLÁČKOVÁ, Lenka. *Věk přízraků*. V Praze: YA čtu, 2023. 121-122 s. ISBN 978-80-908906-1-9.

¹³⁸ POLÁČKOVÁ, Lenka. *Věk přízraků*. V Praze: YA čtu, 2023. 257 s. ISBN 978-80-908906-1-9.

Typickým stylistickým znakem románu je rovněž práce s napětím prostřednictvím nedokončených nebo fragmentárních výpovědí. Vyprávění často přechází mezi realitou, vzpomínkou a psychickým prožitkem

„Dívali jsme se na sebe, a jakkoliv hloupé se to mohlo zdát, byla jsem si naprosto jistá, že jsou to rozumní, oduševnění tvorové, nejen divoká zvířata.“¹³⁹

Tato subjektivizace reality podporuje nejistotu, zda jsou nadpřirozené jevy skutečné, nebo pouze projekcí psychiky hlavní hrdinky.

V jazykové rovině se objevují i dobově stylizované výrazy a formy oslovení, které připomínají sociální hierarchii Rakouska-Uherska.

„Ne,‘ zavrtěl hlavou, obávám se, že už pro mě nepracuješ. Takže mi už konečně můžeš přestat onikat.‘

„Jak si ráčí přát... totiž, jak si přejete.“¹⁴⁰

Historická stylizace však není dominantní ani přehnaně archaizující. Slouží především k nenásilnému ukotvení děje v konkrétní době.

Celkově je styl románu charakteristický propojením psychologické subjektivity, gotické atmosféry a smyslově intenzivních popisů. Jazyk funkčně podporuje pocit neklidu, strachu a emocionálního napětí, které prostupují celým vyprávěním.

Žánrová rovina

Věk přízraků lze z hlediska literárního druhu zařadit k epice, konkrétně k románové próze. Dílo odpovídá charakteristice románu jako rozsáhlého epického útvaru, který se vyznačuje tematickou i kompoziční otevřeností, pluralitou motivů a důrazu na psychologický vývoj postav. Román je schopný kombinovat narativní postupy, jazykové roviny i tematické okruhy. Tyto znaky jsou patrné i v analyzovaném textu díla, které propojuje historickou prózu, psychologický román, hororové prvky i fantasy motivy.¹⁴¹

¹³⁹ POLÁČKOVÁ, Lenka. *Věk přízraků*. V Praze: YA čtu, 2023. 208 s. ISBN 978-80-908906-1-9.

¹⁴⁰ POLÁČKOVÁ, Lenka. *Věk přízraků*. V Praze: YA čtu, 2023. 205 s. ISBN 978-80-908906-1-9.

¹⁴¹ MOCNÁ, Dagmar a PETERKA, Josef. *Encyklopedie literárních žánrů*. Praha: Paseka, 2004. 576-577 s. ISBN 807185669X.

Žánrově lze román charakterizovat především jako historickou fantasy s výraznými prvky gotického hororu a psychologické prózy. Fantasy literatura je založena na orientaci k iracionálním složkám skutečnosti, magii, mystice a citovosti, přičemž často čerpá z mýtů, folkloru a nadpřirozených představ. Tyto rysy se v díle výrazně uplatňují prostřednictvím motivů přízraků, spiritismu, nadpřirozených vizí a narušené hranice mezi světem, živých a mrtvých.¹⁴²

Fantasy složka románu je však propojena s realisticky vystavěným historickým prostředím přelomu 19. a 20. století. Text tak nebuduje zcela autonomní fantastický svět, ale využívá princip pseudohistorické stylizace, kdy nadpřirozené prvky vstupují do naší reality. Tento typ propojení odpovídá moderním podobám fantasy literatury, které kombinují historickou autentičnost s fantastickými motivy.

Důležitou součástí žánrové výstavby jsou také prvky gotického románu a hororu. Typické jsou motivy temných prostorů, smrti, psychického neklidu, přízraků a nejednoznačnosti reality. Hororové prvky zde neslouží pouze k vyvolání strachu, ale především k psychologizaci postav a k tematizaci traumatu, viny a nejistoty.

Současně lze román zařadit i do kontextu literatury pro děti a mládež, konkrétně young adult literatury, pro niž jsou typické motivy procesu dospívání, formování identity a vztah mladého člověka ke společnosti.¹⁴³ Tyto aspekty jsou v díle *Věk přízraků* výrazné především prostřednictvím hlavní hrdinky Žofie, jejíž psychologický vývoj tvoří jednu z hlavních dějových linií.

Dílo zároveň vykazuje některé znaky dívčího románu, který je zaměřen na emocionální zrání hrdinky, její konfrontaci se společenskými strukturami i motivy první lásky.¹⁴⁴ To se v románu *Věk přízraků* objevuje v podobě citových vztahů, hledání vlastní identity i konfliktem mezi osobními a společenskými očekáváními. Na rozdíl od tradičního dívčího románu však text rezignuje na idealizovaný šťastný konec a výrazněji vyzdvihuje psychologickou a existenciální rovinu příběhu.

¹⁴² MOCNÁ, Dagmar a PETERKA, Josef. *Encyklopedie literárních žánrů*. Praha: Paseka, 2004. 187-188 s. ISBN 807185669X.

¹⁴³ ČENKOVÁ, Jana a kol. *Vývoj literatury pro děti a mládež*. PORTÁL s. r. o, 2006. 11-12 s. ISBN 9788073670955.

¹⁴⁴ MOCNÁ, Dagmar a PETERKA, Josef. *Encyklopedie literárních žánrů*. Praha: Paseka, 2004. 114-115 s. ISBN 807185669X.

Žánrová struktura románu je tedy hybridní. Text propojuje prvky historické prózy, fantasy, gotického hororu, psychologického románu i literatury pro mládež. Právě tato žánrová otevřenost odpovídá současné literatuře pro mladé čtenáře, která často překračuje hranice tradičních žánrových kategorií a kombinuje narativní strategie.

Z hlediska funkce lze román chápat jako polyfunkční text. Vedle funkce estetické a zábavné plní také funkci poznávací a psychologickou, protože využívá otázky identity, smrti, traumatu, sociálního postavení i vztahu mezi racionalitou a iracionalitou. V tomto směru odpovídá charakteristice moderní prózy pro mládež, která stále častěji otevírá psychologicky i společensky náročná témata.¹⁴⁵

Intertextualita a vlivy

Dílo pracuje s výraznou sítí intertextových a kulturních odkazů, které posilují jeho hororovou i fantasy atmosféru. Text navazuje především na tradici gotického románu, spiritistické literatury a folklórních představ o nadpřirozených bytostech. Tyto vlivy nejsou realizovány přímými citacemi konkrétních děl, ale prostřednictvím motivů, symbolů a stylizace prostředí.

Silně se zde uplatňuje inspirace gotickou a hororovou estetikou 19. století, pro niž jsou typické temné interiéry, práce se zvukem, motiv strachu a narušení hranice mezi světem živých a mrtvých.

Motiv hlasu přicházejícího „odjinud“, psychického ochromení i nemožnosti útěku připomíná tradiční spiritistické a démonologické motivy z gotické literatury. Nadpřirozeno zde není pouze dekorací, ale aktivně vstupuje do psychiky protagonistky.

Inspirace mýty a folklorem představují například krkavci, kteří tradičně nesou symboliku spojení se smrtí, věděním nebo světem nadpřirozena.

„Rozhlédla jsem se a uviděla je. Dva krkavce za oknem.

(...)

¹⁴⁵ ČEŇKOVÁ, Jana a kol. *Vývoj literatury pro děti a mládež*. PORTÁL s. r. o, 2006. 159 s. ISBN 9788073670955.

Dívali jsme se na sebe, a jakkoliv hloupé se to mohlo zdát, byla jsem si naprosto jistá, že jsou to rozumní, oduševnění, tvorové, nejen divoká zvířata.

(...)

Vábilo mě to k nim toužila jsem otevřít jim okno. Promluvit si s nimi. ¹⁴⁶

Krkavci zde mají úlohu symbolické bytosti stojící na hranici reality a nadpřirozena. Jejich přítomnost vytváří dojem kontaktu s jiným světem a zároveň odkazuje k folklorním představám o ptácích jako prostřednících mezi světem živých a mrtvých.

Intertextový charakter má také motiv spiritismu a „pradávných bohů“, který odkazuje k tradici mysteriózní a dekadentní literatury 19. a 20. století. Realistický svět se propojuje s prvky nadpřirozena a vytváří charakteristické napětí fantasy a hororového žánru.

„Jacob Grimm!’ křikl najednou Leopold.

Ambrož vyvrátil oči v sloup. ‚To není démon, ty pitomče!’

‚Jacob Grimm napsal Deutsche Mythologie,’ trval na svém, ‚a tam popisuje mimo jiné starogermánského boha vítězství, věčného poutníka, mága a čaroděje. Jemu zasvěcený den je středa, na svět hledí jen jediným okem a na ramenou mu sedí dva krkavci.’

‚A jak se jmenuje?’ zaúpěl Ambrož.

‚Wotan.’ ¹⁴⁷

Dalším důležitým vlivem je tradice psychologického románu a literatury pracující s motivem šílenství. Postavy opakovaně zpochybňují vlastní vnímání reality a objevuje se strach z duševní choroby.

„A takhle?’ Jako by vyhazov sám o sobě nebyl dost zlý!

Takhle ji chtějí poslat do ústavu pro choromyslné.’ ¹⁴⁸

Tento motiv odkazuje k historickému přístupu k psychickým nemocem a zároveň posiluje nejistotu, zda jsou nadpřirozené jevy skutečné nebo pouze produktem narušené psychiky.

¹⁴⁶ POLÁČKOVÁ, Lenka. *Věk přízraků*. V Praze: YA čtu, 2023. 208 s. ISBN 978-80-908906-1-9.

¹⁴⁷ POLÁČKOVÁ, Lenka. *Věk přízraků*. V Praze: YA čtu, 2023. 198-199 s. ISBN 978-80-908906-1-9.

¹⁴⁸ POLÁČKOVÁ, Lenka. *Věk přízraků*. V Praze: YA čtu, 2023. 163 s. ISBN 978-80-908906-1-9.

Text je tak směsicí gotického románu, hororové prózy, folklorní fantasticky i psychologického románu. Právě propojení těchto vlivů vytváří charakteristickou poetiku díla a jeho atmosféru nejistoty, strachu a narušené reality.

O autorce

Lenka Poláčková se řadí mezi současné mladé české autorky, které se profilují především v oblasti žánrové literatury na pomezí young adult, fantasy a historické prózy. Na české literární scéně se objevila relativně nedávno, konkrétně v roce 2022, kdy debutovala knihou *Moje cesta do fantazie*, za níž získala ocenění v literární soutěži Hvězda inkoustu, což významně přispělo k jejímu vstupu do literárního prostředí. Tento úspěch následně potvrdila další tvorbu, například historickým románem *Co zpívá Sojka* (2023) či fantasy titulem *Věk přízraků*, který rozšiřuje její autorský zájem o kombinaci historických reálií a nadpřirozených prvků.

Vedle románové tvorby se Poláčková věnuje také kratším literárním formám, zejména povídkám. Mezi její publikované texty patří například *Rezonance*, *Vzkaz na lavici* či *Lístek do Curychu*, které byly vydány v rámci různých sborníků. Tato skutečnost ukazuje šíři její autorské činnosti a zároveň naznačuje postupný vývoj od kratších textů k rozsáhlejším románovým projektům.¹⁴⁹

Významným dílem v její tvorbě je román *Věk přízraků*, který představuje syntézu historického románu a fantasy literatury. Děj je zasazen do konce 19. století, konkrétně do prostředí Olomouce, a sleduje osud mladé dívky Žofie, jež disponuje schopností komunikovat s duchy. Tato schopnost jí sice přináší společenské uznání, pro dívku její vrstvy a postavení tak těžce dosažitelné, zároveň však i riziko pro její psychické i fyzické zdraví.¹⁵⁰ Kombinace historického prostředí a nadpřirozených prvků vytváří specifickou atmosféru, která je často označována jako gotická a přispívá k celkové čtivosti díla. Z hlediska tematického se román zabývá nejen nadpřirozenem, ale také sociálními a psychologickými aspekty života hrdinky. Postava Žofie je vykreslena jako mladá žena z nižší společenské vrstvy, která se snaží přežít

¹⁴⁹ *Věk přízraků není jen YA počín od vycházející hvězdy, ale zfilmovatelná gotická pecka*. Online. Kultura21. 2024. Dostupné z: <https://kultura21.cz/literatura/26361-vek-prizraku>. [cit. 2026-01-22].

¹⁵⁰ Lenka Poláčková - *Věk přízraků*. Online. YA čtu. 2023. Dostupné z: <https://www.yactu-eshop.cz/vek-prizraku/>. [cit. 2026-01-22].

v náročných podmínkách a zároveň čelit důsledkům svého výjimečného nadání.¹⁵¹ Dílo tak reflektuje širší témata, jako jsou sociální nerovnost, identita a hranice mezi realitou a nadpřirozenem, což odpovídá trendům současné žánrové literatury.¹⁵²

Z literárního hlediska je tvorba Lenky Poláčkové charakteristická důrazem na atmosféru, přehlednou dějovou strukturu a čtivý styl. Recenze jejího díla poukazují na schopnosti vytvořit napínavý a zároveň přístupný příběh, který dokáže oslovit jak mladší, tak dospělé čtenáře.¹⁵³ Jazyk její prózy je srozumitelný i přesto, že v historických pasážích využívá dobové prvky, které přispívají k autenticitě vyprávění.

Z širší perspektivy lze Lenku Poláčkovou zařadit mezi autory nové generace české literatury, kteří se orientují na propojení tradičních literárních postupů a atraktivními žánrovými prvky. Její tvorba ukazuje, že současná česká literatura pro mládež i mladé dospělé čtenáře se dynamicky rozvíjí a otevírá prostor pro experimentování s historickými kulisami, fantasy motivy i aktuálními společenskými tématy.¹⁵⁴

¹⁵¹ *Věk přízraků není jen YA počín od vycházející hvězdy, ale zfilmovatelná gotická pecka*. Online. Kultura21. 2024. Dostupné z: <https://kultura21.cz/literatura/26361-vek-prizraku>. [cit. 2026-01-22].

¹⁵² *Recenze: VĚK PŘÍZRAKŮ (Lenka Poláčková)*. Online. Čteme české autory. 2024. Dostupné z: <https://www.ctemeceskeautory.cz/2024/02/recenze-vek-prizraku-lenka-polackova.html>. [cit. 2026-01-22].

¹⁵³ *Věk přízraků není jen YA počín od vycházející hvězdy, ale zfilmovatelná gotická pecka*. Online. Kultura21. 2024. Dostupné z: <https://kultura21.cz/literatura/26361-vek-prizraku>. [cit. 2026-01-22].

¹⁵⁴ *Recenze: VĚK PŘÍZRAKŮ (Lenka Poláčková)*. Online. Čteme české autory. 2024. Dostupné z: <https://www.ctemeceskeautory.cz/2024/02/recenze-vek-prizraku-lenka-polackova.html>. [cit. 2026-01-22].

Závěr

Cílem této diplomové práce bylo analyzovat a interpretovat tři vybraná díla z nakladatelství YA čtu, které se specializuje na současnou původní českou young adult literaturu. Interpretace a analýza děl probíhala v několika rovinách a to obsahové, kompoziční, významové, jazykové a stylistické, žánrové a intertextuální.

Zjistili jsme výrazný posun této knižní oblasti směrem k psychologické autenticitě, tematické otevřenosti a mísení žánrů. Přestože se jednotlivá díla výrazně liší prostředím, atmosférou i žánrovým ukotvením, spojuje je důraz na subjektivní prožívání dospívajících hrdinek, hledání identity a snaha zachytit nejistotu současného světa.

Všechna tři díla pracují s ženskou protagonistkou, jejíž psychologický vývoj tvoří hlavní osu vyprávění. Typické je silně subjektivizované vyprávění, důraz na emoce, introspekci a autenticitu prožívání. Dospívání zde není idealizováno, ale naopak prezentováno jako období nejistoty, osamění, psychického tlaku a hledání vlastního místa ve světě. Současná česká young adult literatura se tak vzdaluje stereotypnímu pojetí „oddechové literatury pro teenagery“ a stále více otevírá závažná témata, jako je trauma, psychická nestabilita, toxicita vztahů nebo sociální izolace.

Výrazným rysem všech tří románů je tematizace narušeného bezpečí. V *Alespoň prozatím* se tento motiv pojí především s pandemií a rozpadem běžného životního rytmu. Lockdown, izolace a online komunikace zde vytvářejí pocit generační nejistoty a emocionální dezorientace. Román zachycuje zkušenosti dospívání v době, kdy se běžný sociální kontakt přesouvá do digitálního prostoru a mladí lidé ztrácejí jistotu budoucnosti. Pandemie není pouze kulisou, ale přímo formuje psychiku postav i strukturu mezilidských vztahů.

Naopak *Stačí mávnou křídly* tematizuje především manipulaci, toxické vztahy a ztrátu důvěry. Text se soustředí na psychologickou rovinu partnerských a rodinných vztahů a ukazuje, jak snadno může dospívající člověk ztratit jistotu sám v sebe. Významnou roli zde hraje motiv motýla, který symbolizuje proměnu, křehkost i touhu po svobodě. Román zároveň reflektuje současnou citlivost young adult literatury k psychickému zdraví a emocionálnímu zranění.

Věk přízraků se od ostatních dvou knih výrazně liší žánrově. Kombinuje historickou prózu, fantasy a gotický horor, přesto však řeší podobná témata identity, strachu a osamělosti. Nadpřirozené prvky zde pouze nebudují atmosféru, ale fungují jako metafora traumatu, psychického neklidu a potlačených emocí. Román ukazuje, že současná young adult literatura

stále častěji pracuje s žánrovým prolínáním a využívá fantastické motivy k psychologické nebo společenské výpovědi.

Společným rysem všech tří knih je také výrazná emocionalita a důraz na autenticitu jazyka. Autorky využívají civilní styl, introspektivní pasáže chatovou komunikaci nebo fragmentární vyprávění, čímž se přibližují způsobu myšlení a komunikaci současných mladých čtenářů. Tato literatura se tak stále více orientuje na bezprostřední čtenářskou identifikaci a psychologickou věrohodnost.

Současně je patrný i posun směrem k větší tematické odvaze. Zatímco starší dívčí romány často směřovaly k harmonizaci a idealizovanému šťastnému konci, zde analyzované a interpretované texty ponechávají mnohé otázky otevřené a zdůrazňují vnitřní rozpolcenost dospívání. Šťastné vyřešení není samozřejmostí a důležitější bývá proces sebepoznání. České autorky se stále více přibližují světovým trendům young adult literatury, zároveň si však zachovávají silné ukotvení v domácí realitě, kulturním prostředí a zkušenosti současné mladé generace.

Zdroje

Tištěné

BOHATCOVÁ, Mirjam. *Česká kniha v proměnách staletí*. Praha: Panorama, 1990. ISBN neuvedeno.

ČEŇKOVÁ, Jana a kol. *Vývoj literatury pro děti a mládež*. PORTÁL s. r. o, 2006. ISBN 9788073670955.

DOLEŽEL, Lubomír. *Identita literárního díla*. Theoretica. Brno: Ústav pro českou literaturu Akademie věd České republiky, 2004. ISBN 80-85778-39-4.

EAGLETON, Terry. *Úvod do literární teorie*. Paprsek (Triáda). Praha: Triáda, 2005. ISBN 80-86138-72-0.

FRIEDLANDEROVÁ, Hana; RICHTER, Vít a TRÁVNÍČEK, Jiří. *Covidočtení: co s naším čtenářstvím udělala pandemie*. Brno: Host, 2022. ISBN 978-80-275-1095-5.

HALADA, Jan. *Encyklopedie českých nakladatelství 1949-2006*. Praha: Libri, 2007. ISBN 978-80-7277-165-3.

HALADA, Jan; PRÁZOVÁ, Irena; TURKOVÁ, Kateřina a FEJFAROVÁ, Adéla. *Čtenáři, autoři, nakladatelé a knihkupci v době covidové a postcovidové: obavy a naděje, aneb, boj o přežití*. Praha: Univerzita Karlova, nakladatelství Karolinum, 2024. ISBN 978-80-246-5795-0.

LEDERBUCHOVÁ, Ladislava. *Průvodce literárním dílem: výkladový slovník základních pojmů literární teorie*. Praha: Nakladatelství H&H, 2002. ISBN 80-7319-020-6.

MOCNÁ, Dagmar a PETERKA, Josef. *Encyklopedie literárních žánrů*. Praha: Paseka, 2004. ISBN 807185669X.

MÜLLEROVÁ, Lenka. *Knižní marketing*. Günther. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2012. ISBN 978-80-244-3357-8.

PAVERA, Libor a VŠETIČKA, František. *Lexikon literárních pojmů*. Olomouc. Nakladatelství Olomouc, 2002. ISBN 80-7182-124-1.

PECHAR, Jiří. *Interpretace a analýza literárního díla*. Praha: Filozofia, 2002. ISBN 80-7007-163-X.

POLÁČKOVÁ, Lenka. *Věk přízraků*. V Praze: YA čtu, 2023. ISBN 978-80-908906-1-9.

SALINGEROVÁ, Amélie. *Alespoň prozatím*. V Praze: YA čtu, 2022. ISBN 978-80-908376-0-7.

TOPINKOVÁ, Sára. *Stačí mávnout křídly*. V Praze: YA čtu, 2022. ISBN 978-80-908376-6-9.

TRÁVNÍČEK, Jiří. *Čteme?: obyvatelé České republiky a jejich vztah ke knize*. Brno: Host, 2008. ISBN 9788072942701.

TRÁVNÍČEK, Jiří. *Čtenáři a internauti. Obyvatelé České republiky a jejich vztah ke čtení. (2010)* Brno, Host, 2010. ISBN 978-80-7294-515-3.

Elektronické

Amélie Salingerová. Online. YA čtu. 2026. Dostupné z: <https://www.yactu-eshop.cz/amelie-salingerova/>

BRAUN, Jan. *Spiritismus v Krkonoších byl fenomén, s vyvoláváním duchů se začalo u továrníka*. Online. Krkonošský deník. 2023. Dostupné z: https://krkonosky.denik.cz/zpravy_region/spiritismus-v-krkonosich-byl-fenomen-s-vyvolavanim-duchu-se-zacalo-u-tovarnika-2.html

Databáze knih - Amélie Salingerová. Online. Databáze knih. Dostupné z: <https://www.databazeknih.cz/autori/amelie-salingerova-146523>

Databáze knih – Sára Topinková. Online. Databáze knih. Dostupné z: <https://www.databazeknih.cz/zivotopis/sara-topinkova-151347>

HumbookFest - Hosté. Online. Humbook. 2023. Dostupné z: <https://test.humbook.cz/projekt/humbookfest/autori/>

IROVÁ, Marie. *Proč dospívající milují young adult knihy? Hunger Games pomáhá najít identitu*. Online. Seznam Zprávy. 2025. Dostupné z: <https://www.seznamzpravy.cz/clanek/magazin-zivotni-styl-proc-dospivajici-miluji-young-adult-knihy-hunger-games-jim-pomaha-najit-identitu-294800>

Lenka Poláčková - Věk přízraků. Online. YA čtu. 2023. Dostupné z: <https://www.yactu-eshop.cz/vek-prizraku/>

MEC, Tereza. *Fenomén Young Adult: literatura mladá a neklidná*. Online. Dobré knihy. 2015. Dostupné z: <https://magazin.dobre-knihy.cz/literarni-zajimavosti/fenomen-young-adult/>

MELICHAROVÁ, Viktorie. *Young adult literatura je v kurzu. Uspěje to, co bouchne na TikToku*. Online. Forbes Česko. 2025. Dostupné z: <https://forbes.cz/young-adult-literatura-je-v-kurzu-uspeje-to-co-bouchne-na-tiktoku/>

Nakladatelství YA čtu. Online. YA čtu. 2026. Dostupné z: <https://www.yactu.cz/>

NIPOS. *Základní statistické údaje o kultuře v České republice 2021: Knihovny a vydavatelská činnost*. Praha: Národní informační a poradenské středisko pro kulturu, 2022. Dostupné z: https://www.statistikakultury.cz/wp-content/uploads/2022/11/ZSU_2021_Knihovny_a_vydavatelstva_cinnost.pdf

O Coobook. Online. Coobook. 2026. Dostupné z: <https://www.coobook.cz/c/o-nas/>

O Fragmentu. Online. Fragment. 2026. Dostupné z: <https://www.fragment.cz/c/o-nas/>

O nás. Online. Host. 2026. Dostupné z: <https://www.hostbrno.cz/nakladatelstvi/o-nas/>

PAVLÍŠ, Dominik. *TOP 7 zajímavostí o In Utero od Nirvany. Kontroverzní texty, porovnání s Nevermind či skrytá skladba*. Online. IReport.cz. 2023. Dostupné z: <https://www.ireport.cz/clanky/style/top-7-zajimavosti-o-in-utero-od-nirvany-kontroverzni-texty-porovnavani-s-nevermind-ci-skryta-skladba>

Pilná jako včelka - Sára Topinková. Online. Knihovna Poděbrady. 2025. Dostupné z: <https://www.knihovna-pdy.cz/pilna-jako-vcelka-sara-topinkova>

PŘÍKASKÁ, Adéla. *Young adult literatura je most mezi generacemi*. Online. Generace 20. 2024. Dostupné z: <https://generace20.vosp.cz/young-adult-literatura-je-most-mezi-generacemi/>

Recenze: VĚK PŘÍZRAKŮ (Lenka Poláčková). Online. Čteme české autory. 2024. Dostupné z: <https://www.ctemeceskeautory.cz/2024/02/recenze-vek-prizraku-lenka-polackova.html>

Rozhovor s Amélií Salingerovou: „Do soutěže Coobook hledá talent jsem svůj rukopis vlastně zaslala spíše ze zoufalství.“. Online. Čteme české autory. 2022. Dostupné z: <https://www.ctemeceskeautory.cz/2022/03/rozhovor-s-autorkou-amelii-salingerovou.html>

Rozhovor se spisovatelkou Sárrou Topinkovou. Online. Knihovna Jiřího Mahena v Brně. 2023. Dostupné z: <https://www.kjm.cz/clanky-impulsy/rozhovor-se-spisovatelkou-sarou-topinkovou>

Sára Topinková. Online. YA čtu. 2026. Dostupné z: <https://www.yactu-eshop.cz/sara-topinkova/>

Slovník knihomola. Online. Humbook. 2021. Dostupné z: <https://www.humbook.cz/slovník-knihomola/>

Věk přízraků není jen YA počín od vycházející hvězdy, ale zfilmovatelná gotická pecka.

Online. Kultura21. 2024. Dostupné z: <https://kultura21.cz/literatura/26361-vek-prizraku>

VOPĚNKA, Martin, ed. *Zpráva o českém knižním trhu 2020/2021*. Praha: Svaz českých knihkupců a nakladatelů, 2021. ISBN 978-80-907020-9-7. Dostupné z:

https://ipk.nkp.cz/docs/Zprava_o_ceskem_kniznim_trhu_20201.pdf

VOPĚNKA, Martin, ed. *Zpráva o českém knižním trhu 2024/2025*. Praha: Svaz českých knihkupců a nakladatelů, 2025. Dostupné z:

[https://www.sckn.cz/file/wysiwyg/files/Zprava_o_ceskem_kniznim_trhu_2024_25\(1\).pdf](https://www.sckn.cz/file/wysiwyg/files/Zprava_o_ceskem_kniznim_trhu_2024_25(1).pdf)

Yoli - Euromedia. Online. 2026. Dostupné z: <https://www.euromedia.cz/nase-znacky/yoli/>

Anotace

Jméno a příjmení:	Bc. Jana Vacková
Katedra:	Katedra českého jazyka a literatury
Vedoucí práce:	Mgr. Jana Sladová, Ph.D.
Rok obhajoby:	2026

Název práce:	Analýza a interpretace vybraných beletristických textů současné literatury pro děti a mládež z nakladatelství YA čtu.
Název v angličtině:	The analysis and interpretation of selected fiction texts of contemporary literature for children and youth from the publishing house YA čtu.
Anotace práce:	Diplomová práce se zabývá analýzou a interpretací vybraných děl, kterými jsou <i>Věk příznaků</i> , <i>Stačí mávnout křídly</i> a <i>Alespoň prozatím</i> , z nakladatelství specializovaného na současnou českou young adult literaturu YA čtu.
Klíčová slova:	Stačí mávnou křídly, Alespoň prozatím, Věk příznaků, česká literatura pro děti a mládež, nakladatelství pro děti a mládež, young adult, Lenka Poláčková, Amélie Salingerová, Sára Topinková
Anotace v angličtině:	The diploma thesis deals with the analysis and interpretation of selected books, which are <i>Věk příznaků</i> , <i>Stačí mávnout křídly</i> and <i>Alespoň prozatím</i> from a publishing house specializing in contemporary Czech young adult literature YA čtu.
Klíčová slova v angličtině:	Stačí mávnou křídly, Alespoň prozatím, Věk příznaků, Czech literature for children and young adults, publishing house for children and young adults, young adult, Lenka Poláčková, Amélie Salingerová, Sára Topinková
Přílohy vázané v práci:	0
Rozsah práce:	81
Jazyk práce:	Český jazyk